

T.C

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK HAKLARI ANA BİLİM DALI

ÇOCUK HAKLARI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SOSYAL MEDYA KULLANIM ALIŞKANLIKLARININ LİSE
ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK BAŞARISINA ETKİSİ: GİRESUN
ÖRNEĞİ**

**THE EFFECT OF SOCIAL MEDIA USAGE HABİTS ON THE
ACADEMIC SUCCESS OF HIGH SCHOOL STUDENTS :GİRESUN
EXAMPLE**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Tuğçe UÇAK

DANIŞMAN

Prof.Dr. İlknur MEŞE

Giresun-2025

BİLİMSEL ETİK İLKELERE UYGUNLUK/ETİK BEYAN

Çocuk hakları programı olarak sunduğum “Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Lise Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi: Giresun Örneği” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel etik ve geleneklere aykırı düşecek bir kullanıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçadan gösterilenlerden oluştuğunu, yaralandığım kaynaklara uygun yöntemlerle atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tuğçe UÇAK

.../.../2025

TEZ ÖZGÜNLÜK BEYANI

Ana Bilim Dalı: Çocuk Hakları Ana Bilim Dalı

Program Adı: Çocuk Hakları

Tez Başlığı: Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Lise Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi: Giresun Örneği

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmasının Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Önsöz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 69 sayfalık kısmına ilişkin 14.05.2025 Tarihinde Turnitin benzerlik programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı %12' dir.

Filtrelemeye alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından belirlenen azami benzerlik oranına (%30) göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerin arz ederim.

Danışman: Prof.Dr. İlknur MEŞE

Öğrenci: Tuğçe UÇAK

İmza

İmza

KILAVUZA UYGUNLUK BEYANI

“Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Lise Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi: Giresun Örneği ” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Danışman

Tuğçe UÇAK

Prof.Dr. İlknur MEŞE

İmza

İmza

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 21.05.2025 tarihli toplantısında jüri,Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Hakları Ana Bilim dalı Yüksek Lisans öğrencisi Tuğçe UÇAK'ın “Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Lise Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi: Giresun Örneği” başlıklı tezini incelemiş olup, aday 26.05.2025 tarihinde, saat 13:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Sunulan çalışma, sınav sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Ünvanı, Adı Soyadı	Karar		İmzası
		Kabul	Ret	
Üye (Başkan)	Prof.Dr. İlknur MEŞE	☒	☐	
Üye	Prof.Dr. Ayhan DEVER	☒	☐	
Üye	Doç.Dr. Esin AVCI	☒	☐	

ONAY

..../..../ 2025

Prof. Dr. Oğuz Serdar KESİCİOĞLU
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Araştırma süresi boyunca desteğini hiç esirgemeyen ve yönlendirmeleriyle beni çalışmaya teşvik eden değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. İlknur MEŞE'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans eğitim süresince araştırma verilerinin analizinde destek veren,yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Esin AVCI'ya içtenlikle teşekkür ederim.

Öğrenim hayatım boyunca beni her zaman destekleyen her fedakarlığı yapan ve maddi-manevi her türlü desteği benden esirgemeyen Sevgili Annem Seher UÇAK ve babam Reha Ali UÇAK'a minnettarlığımı sunarım.

Tuğçe UÇAK

ÖZET

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Hakları Anabilim Dalı Çocuk Hakları Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Başlığı: Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Lise Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi : Giresun Örneği

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. İlknur MEŞE

Hazırlayan: Tuğçe UÇAK

Yıl: 2025

Sayfa Sayısı: 69

Son yıllarda hızla yaygınlaşan sosyal medya kullanımı, günümüzde insanların rutinleri arasına girmiş ve kullanan insan sayısının devamlı bir artış gösterdiği bir araçlar bütünü durumuna gelmiştir. İnternete erişim imkânının artmasıyla sosyal medya kullanımı ergenler arasında yaygınlaşmıştır. Günümüzde ergenler, orta yaş ve üzeri kullanıcılara oranla sosyal paylaşım ağlarında daha fazla vakit geçirmekte ve yer almaktadır. Sosyal medyada vakit geçirme süresi ve yoğunluğunun gün geçtikçe daha da artmakta olduğunu görmekteyiz. Sosyal medyanın eğitsel, geliştirici etkisi olduğu kadar yanlış ya da aşırı kullanımda ergenleri olumsuz etkileyen yönü de vardır. Öğrencilerinin sosyal medyada uzun zaman geçirmelerinin akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biri olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle sosyal medyanın akademik başarı üzerindeki etkisi konusu önem arz etmektedir. Bu araştırma Giresun ilinde okuyan devlet okulundaki Giresun Fen Lisesi, Giresun Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi ve Giresun Atatürk Anadolu Liselerinde okuyan 9.,10.,11., ve 12.sınıf öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıklarının akademik başarısına etkisi incelenmiştir. Araştırmada uygulanan anket sorularının genel olarak kategorik veri içermesi nedeniyle kategorik veri analizi (Ki-Kare) yöntemleri uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akademik Başarı, Ergen, Sosyal Medya

ABSTRACT

Giresun University Institute of Social Sciences Department Department of Child Rights Cheild Rights MA Programme

Thesis Name : The Effect of Social Media Usage Habits on the Academic Success of High School Students :Giresun example

Thesis Type : Master's Thesis

Supervisor : Prof. Dr. İlknur MEŞE

Author: Tuğçe UÇAK

Year : 2025

Pages : 69

The use of social media, which has become widespread rapidly in recent years, has become a set of tools that has become one of the routines of people today and the number of people using it has increased continuously. With increasing access to the internet, social media use has become widespread among adolescents. Today adolescents spend more time and take part in social networks than middle-aged and older users. We see that the time and intensity of spending time on social media is increasing day by day. While social media has educational and developmental effects, it can also affect adolescents negatively when used incorrectly or excessively. It is thought that students spending long time on social media is one of the factors that negatively affect their academic achievement. For this reason, the effect of social media on academic achievement is important. In this research, the effect of social media usage habits of 9th, 10th, 11th, 12th grade students studying at Giresun Science High School, Giresun Hamdı Bozbag Anatolian High School and Giresun Ataturk Anatolian High Schools in the public school in Giresun was examined. The survey will be applied. The survey applied in the research since my questions generally contain categorical data, categorical data analysis (Chi-Square,) methods were applied.

Keywords: Academic Success, Adolescent, Social Media

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ARPANET	: İleri Araştırma Projesi Bilgi Ağı
BM	: Birleşmiş Milletler
ÇHS	: Çocuk Hakları Sözleşmesi
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
GENO	:Genel Ağırlıklı Not Ortalaması
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
SNS	: Social Networking Service
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknoloji Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Cinsiyet Dağılımı Frekans ve Yüzde Değerleri	18
Tablo 2. Anne Eğitim Düzeyi Frekans ve Yüzde Değerleri.....	20
Tablo 3. Baba Eğitim Düzeyi Frekans ve Yüzde Değerleri	20
Tablo 4. GANO ve Cinsiyet Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi	21
Tablo 5. GANO ve Lise Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi.....	21
Tablo 6. GANO ve Sınıf Düzeyi Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi	22
Tablo 7. Sosyal Medya Kullanım Amaçları Frekans ve Yüzde Değerleri Analizi	26
Tablo 8. Cinsiyete Göre Sosyal Medya Platformları Kullanma Amaç Sıralama Ki-Kare Analizi	27
Tablo 9. GANO Puanlarına Göre Sosyal Medya Platformları Kullanma Amaç Sıralama Ki-Kare Analizi.....	28
Tablo 10. Sosyal Medyada En Çok Kullanılan Uygulamalar Frekans ve Yüzde Değerleri Analizi.....	29
Tablo 11. Cinsiyete Göre Sosyal Medya Online Platformları Kullanma Sıralama Ki-Kare Analizi	30
Tablo 12. GANO Puanına Göre Sosyal Medya Online Platformları Kullanma Ki-Kare Analizi	31
Tablo 13. Sosyal Medya Kullanım Süresi İle Akademik Başarı Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi	32
Tablo 14. Günde Ortalama İnternet Kullanım Saati ve Sosyal Medya Kullanım Saati Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi	33
Tablo 15. Sosyal Medyayı Günde Ortalama Kullanım Saati İle Ders Çalışma Esnasında Ne Sıklıkla Sosyal Medya Kullandığı Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi	34
Tablo 16. Ders Çalışma Esnasında Sosyal Medya Kullanımı ile Sosyal Medyada Zaman Geçirmenin Okul Başarısını Olumsuz Etkilediğini Düşünme Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi.....	35
Tablo 17. Ders Çalışırken Odaklanma Sorunu ile Sosyal Medyayı Günde Ortalama Kaç Saat Kullandıkları Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi	36

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Yaş Değişkeni Dağılımı	18
Şekil 2: Okul Türü Dağılımı	19
Şekil 3: Sınıf Düzeyi Dağılımı	19
Şekil 4: İnternete En Rahat Nerden Ulaşım Sağladıkları Dağılımı	23
Şekil 5: İnternete En Çok Hangi Araçla Bağlandıkları Dağılımı	23
Şekil 6: Ders Çalışırken Sosyal Medya Kullanımının Ders Çalışmasına Olumsuz Etkisi? Dağılımı	24
Şekil 7: Günlük Sosyal Medya Kullanım Süresi Dağılımı	25
Şekil 8: Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresi Dağılımı	25

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK İLKELERE UYGUNLUK/ETİK BEYAN	II
TEZ ÖZGÜNLÜK BEYANI	III
KILAVUZA UYGUNLUK BEYANI	IV
JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI	V
ÖNSÖZ.....	VI
ÖZET	VII
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XI
İÇİNDEKİLER.....	XII

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	2
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	3
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	4

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ERGENLİK	5
2.1.1.Ergenlik Dönemi Tanımı	5
2.2. İNTERNET	6
2.2.1. İnternet Tanımı ve Kavramı.....	6
2.3. SOSYAL MEDYA.....	7
2.3.1. Sosyal Medyanın Tarihi ve Tanımı	7
2.3.2. Türkiye’de Sosyal Medya Kullanımı	8
2.4. ÇOCUK HAKLARI VE SOSYAL MEDYA	9

2.4.2. Çocuk ve Çocuk Hakları	11
2.4.3. Dijital Ortamda Çocuk Hakları	13
2.5. AKADEMİK BAŞARI.....	14
2.5.1. Akademik Başarı Kavramı ve Etkileyen Faktörler	14
2.5.2. Akademik Başarı ve Sosyal Medya Arasındaki İlişki.....	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ VE MODELİ.....	16
3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	16
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	17
3.4. VERİLERİN ANALİZİ	17

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

4.1. SOSYO DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	18
4.1.1. Cinsiyet Dağılımı.....	18
4.1.3. Okul Türü.....	19
4.1.4. Sınıf Düzeyi.....	19
4.1.5. Anne eğitim Düzeyi.....	20
4.2. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE AKADEMİK BAŞARI ARASINDA İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	21
4.3. SOSYAL MEDYA KULLANIM ALIŞKANLIKLARI VE AMAÇLARI.....	23
4.3.1. Sosyal Medyayı Günde Ortalama Kullanım Süresi.....	25
4.3.2. Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresi.....	25
4.3.3. Sosyal Medya Kullanım Amaçları.....	26
4.3.4. Sosyal Medyada En Çok Kullanılan Uygulamalar.....	29
4.4. SOSYAL MEDYA KULLANIM SÜRESİ İLE AKADEMİK BAŞARI (GANO) ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	32
4.5. GÜNDE ORTALAMA İNTERNET KULLANIM SAATİ İLE SOSYAL MEDYA KULLANIM SAATİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	33

4.6. SOSYAL MEDYAYI GÜNDE ORTALAMA KULLANIM SAATİ İLE DERS ÇALIŞMA ESNASINDA NE SIKLIKLA SOSYAL MEDYA KULLANILDIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	34
4.7. DERS ÇALIŞMA ESNASINDA SOSYAL MEDYA KULLANIMI İLE SOSYAL MEDYADA ZAMAN GEÇİRMENİN OKUL BAŞARISINI OLUMSUZ ETKİLEDİĞİNİ DÜŞÜNME ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	35
4.8. DERS ÇALIŞIRKEN ODAKLANMA SORUNU İLE SOSYAL MEDYAYI GÜNDE ORTALAMA KAÇ SAAT KULLANDIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	36

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	37
5.1. SONUÇ ve TARTIŞMA.....	37
5.2.ÖNERİLER.....	40
KAYNAKÇA.....	41
EKLER.....	49
EK-1 : Anket Formu	49

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

Teknoloji dünyamızda çok hızlı bir şekilde gelişme göstermektedir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte internet kullanımında büyük oranda artış yaşanmakta olup kullanım yaşı bir o kadar düşmektedir. İnternet ve sosyal medya bilinçli, dengeli ve amaçlı kullanıldığında yararlı olabileceği gibi kontrolsüz ve aşırı kullanımda ciddi başarı kayıplarına neden olabilir.

Çocukların sosyal medyayı en doğru şekilde kullanabilmeleri için her şeyden önce haklarının farkında olmalı ve bilinçlenmelidir. Çocuklara dijital katılım hakkı sağlanırken aynı zamanda güvenlik ve mahremiyet hakkı korunması da oldukça önemlidir. 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilmiş olan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi hiçbir ayırım gözetmeksizin her mecrada çocuğun yüksek yararını temel alan hak ve hukukunu koruyan önemli bir sözleşme olmakla birlikte güvence niteliğindedir.

Giderek artan teknoloji kullanımı ve internete bağlanma özellikle 15-24 yaş grubu gençler arasında daha çok görülmektedir. UNICEF “Dünya Çocuklarının Durumu – Dijital Dünyada Çocuklar Özet Raporu”na göre dünya genelinde toplam nüfusun yüzde 48’i internete bağlanırken gençlerin yüzde 71’i çevrimiçidir (UNICEF, 2017).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre internet kullanım oranı, 16-24 yaş grubundaki genç nüfusta 2022 yılında %96,9 iken 2023 yılında %97,5 oldu.

Bu verilerden anlaşılaacağı üzere gençlerin internet ve sosyal medya kullanım oranının gittikçe arttığını göstermektedir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2023). Ergenlik döneminde öğrenciler aynı zamanda akademik çalışmaların en önemli olduğu bir dönemden geçmektedirler. Bu dönemde bireyin akademik başarısı gelecekteki mesleki kariyerini, refah düzeyini belirlemektedir.

Teknolojik ürünlerin çok fazla kullanımı sonucunda alışkanlıklar ortaya çıkmaktadır. Sosyal medya kullanımı süresi, sıklığı, yoğunluğu her gün arttığı gibi aşırı kullanımı ergenlerin akademik hayatlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Akar, 2016). Akabinde kontrolsüz ve aşırı kullanımda dikkat dağınıklığı, odaklanma sorunu ve zaman yönetimi gibi sorunlara neden olabilmektedir.

Bu bağlamda, lise öğrencileri arasında sosyal medya kullanımı alışkanlıklarının artmasına bağlı olarak ortaya çıkabilecek sorunların incelenmesi ve önlemlerin alınması oldukça önemlidir. Sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile Lise öğrencilerinin akademik başarıları arasındaki ilişki incelenecektir. Bu çalışmada akademik başarıyı genel ağırlıklı not ortalaması (GANO) puan yüksekliği ile tanımlamaktayım. Bu yönüyle alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

İnternet hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. İnternet kullanımının yararlı olduğu kadar zararları da vardır. Sosyal medya ve internetin doğru ve yararlı kullanımı ergenlik dönemindeki lise öğrencilerine eğitsel, kişisel ve sosyal hayatında yarar sağlarken, yanlış ya da aşırı kullanımı ergenlerin okul başarısını, akademik hayatlarını ve toplumsal ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Akar, 2016).

Bu nedenle sosyal medya kullanımı, lise öğrencilerinin akademik başarısına olumlu ya da olumsuz etkisi konusunda önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım süresi, sıklığı, sosyal medyayı hangi amaçla kullandıkları, sosyal medya kullanım alışkanlıklarının öğrencilerinin genel ağırlıklı not ortalaması üzerindeki ilişkisini ortaya çıkarmaktır. Ayrıca demografik faktörlerin rolü de araştırma kapsamında ele alınacaktır.

Bu amaç doğrultusunda en az bir sosyal medya hesabı kullandığını belirten lise öğrencilerine ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın alt amaçları ise:

Lisede öğrenim gören öğrencilerin demografik özelliklerinin belirlenmesi,

Lisede öğrenim gören öğrencilerin sosyal medyayı kullanım süresi,

Lisede öğrenim gören öğrencilerin internet kullanım süresi,

Lisede öğrenim gören öğrencilerin sosyal medyayı kullanım sıklığı,

Lisede öğrenim gören öğrencilerin internet kullanım sıklığı,

Lisede öğrenim gören öğrencilerin internet ve sosyal medyayı hangi amaçla kullandığı,

Lisede öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya ile odaklanma arasındaki ilişki,

Lisede öğrenim gören öğrencilerin en çok kullandıkları sosyal medya uygulamaları,

Lisede öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya kullanım süresi ve akademik başarı arasındaki ilişki,

Lisede öğrenim gören öğrencilerin ders çalışma esnasında sosyal medya kullanım amacı,

Lisede öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile akademik başarıları arasında ilişki, bu araştırmanın ikincil amaçlarını oluşturmaktadır.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

İnternet ve sosyal medya, bilgi edinmek, araştırma yapmak ve işlerde kullanılan bir araç olmanın dışında, sosyalleşme ve eğlence aracı olarak daha sık kullanılır olmuştur. İnternetin çok fazla kullanımları sonucunda toplumda alışkanlık ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde internet ve sosyal medya kullanımının her geçen gün artması ve buna ve buna ortaya çıkabilecek sorunların incelenmesi ve önlemlerin alınması

büyük önem taşımaktadır. Özellikle ergenlerin sosyal medya ile çok fazla zaman geçirmeleri onları sosyal medyaya karşı konulmaz hale getirmiştir.

Sosyal medyanın aşırı kullanımı bireylerin özellikle de sınava hazırlanan gençlerin, akademik başarının önemli olduğu ergenlik dönemindeki lise öğrencilerinin yaşamlarında ciddi sorunlara sebep olabilmektedir.

Ergenlik döneminde öğrenciler aynı zamanda akademik çalışmaların en önemli olduğu bir dönemden geçmektedirler. Bu dönem gençlerin lise hayatlarındaki akademik başarı ve ders çalışma alışkanlığı üniversite sınavındaki başarısını da doğrudan etkilemektedir. Bu dönemde gençler ders çalışma alışkanlığı ve akademik başarı durumlarına göre kariyer ve refah seviyelerini belirleyecek adımlar atacaktadırlar.

Bu sebeple öğrenciler zamanlarını dikkatli ve verimli şekilde kullanabilmelidirler. Bu çalışma sosyal medya kullanım alışkanlıklarının lise öğrencilerinin akademik başarısına etkisini ortaya koyacaktır. Araştırmanın bu boyutu ile alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırmanın verilerine ulaşırken, sosyal medya kullanım alışkanlıklarının lise öğrencilerinin akademik başarısına etki düzeyini tespit etmek için anket kullanılmıştır.

2. Araştırma bulguları Giresun Merkez ilçesinde bulunan Fen Lisesi, Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi, Atatürk Anadolu Lisesi 9. 10. 11. ve 12. sınıf öğrencilerinden toplanan veriler ile sınırlıdır.

3. Araştırmanın kapsamı Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Lise Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi Anketi'nde hazırlanan sorularla sınırlandırılmıştır.

4. Araştırma gönüllü olarak katılan Giresun Merkez ilçesinde bulunan Fen Lisesi, Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi, Atatürk Anadolu Lisesi öğrencileri ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ERGENLİK

2.1.1. Ergenlik Dönemi Tanımı

Ergen kelimesi literatürde ‘adolescent’ kelimesinin karşılığı olarak kullanılmıştır. Latincede büyüme, olgunluğa erişmek anlamında kullanılan ‘adolescere’ fiilinin kökünden gelmekte olan bu kelime, yapısı gereği bir durumu değil, bir süreci belirtmektedir; günümüzde, bireyde gözlenebilen hızlı ve sürekli gelişen bir evre olarak da tanımlanabilmektedir (Yavuzer, 1998).

Ergenlik, bireyin gelişim süreci içerisinde çocukluk döneminin bitmesiyle beraber sözü edilen dönemin başlangıcından fizyolojik olarak erişkinliğe ulaşıncaya kadar geçen bir gelişim dönemidir (Koç, 2004).

Ergenlik dönemi çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir. Bu dönem pek çok duyuşsal, bilişsel, fiziksel değişimi beraberinde getirir.

Ergenlik döneminin yaş aralığı, tanımlayan kuruluşa bağlı olarak değişmektedir. Ergenlik dönemi, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 10-19 yaş grubu olarak belirtilmiştir. UNESCO, ergenlik dönemini 15-25 yaşları arasında tanımlamaktadır. Birleşmiş Milletler’in tanımında ise 12-25 yaşları arasında değerlendirilmiştir. Bu dönem, fizyolojik anlamda kızlarda adetle ve göğüslerin büyümesiyle; erkeklerde ise yüzde kılların çıkması ve sesin kalınlaşması ile başlayan bir gelişim dönemidir (Koç, 2004).

Günümüzde özellikle çocukların dijital bir neslin parçası olduğu düşünüldüğünde (Van Looy, 2016), ergenlik çağındaki çocuklar sosyal medyanın en hevesli kullanıcıları arasındadır (Allen vd., 2014).

Ergenlerin sosyal medyayı kullanım düzeyleri her geçen gün belirgin bir şekilde artmaktadır (O’Keeffe vd., 2011). Ergenler çevrimiçi ortamda yetişkinlerden daha fazla zaman geçirmek ve interneti sosyal etkileşim için yetişkinlerden daha sık kullanmaktadır (Valkenburg ve Peter, 2009).

2.2. İNTERNET

2.2.1. İnternet Tanımı ve Kavramı

“İnternet, dünya kapsamında birçok bilgisayar sistemini, TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol) protokolü ile birbirine bağlayan ve gittikçe de büyüyen bir iletişim ağıdır. TCP/IP bilgisayar ile veri iletme/alma birimleri arasında organizasyonu sağlayan ve böylece bir yerden başka bir yere veri akışını olanaklı kılan birçok iletişim protokolüne verilen genel bir isimdir” (Yurttaş, 2013).

İnternet tüm evreni kapsayan bir bilgisayar ağıdır. Bilgiyi paylaşmak üzere birbirine bağlanmış milyonlarca bilgisayardan oluşur (Kalbag, 2000).

Bugün internet sayesinde bilgiye anında ve hızlı bir biçimde erişim imkanına sahip olmak, dünya üzerinde herhangi bir yerle bağlantı kurmak mümkündür (Yücelten, 2016 , s.5).

İnternet, Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından ‘Bilgisayar ağlarının birbirine bağlanması sonucu ortaya çıkan, herhangi bir sınırlaması ve yöneticisi olmayan uluslararası bilgi ve iletişim ağı olarak tanımlanabilmektedir (Gencer, 2017, s.7).

Başlangıcı 1960’lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) Savunma Bakanlığı’nın bilgisayar ağları üzerine araştırma yapan ARPA (Advanced Research Projects Agency) isimli bir projeyi desteklemeye başlamasına dayanan, dünya çapında herkese açık bir haberleşme ağı olan internet, birçok bilgisayarı birbirine bağlayarak insanlar, iş dünyası, devlet kuruluşları ve eğitim alanında iletişim ve etkileşim yapma olanağı sağlayan, uluslararası bilgisayar ağıdır (Seferoğlu, 2006, s.138).

Ülkemizde 12 Nisan 1993’de TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu) ve ODTÜ (Ortadoğu Teknik Üniversitesi, TRNet) işbirliği ile bir DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) projesi çerçevesinde internete bağlanmıştır. 64 kbit/san. hızındaki bu hat Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nden uzun bir süre ülkenin tek çıkışı olmuştur.

Daha sonra Ege Üniversitesi (1994), Bilkent Üniversitesi (1995), Boğaziçi Üniversitesi (1995), İTÜ (İstanbul Teknik Üniversitesi,1996) bağlantıları gerçekleşmiştir (Karaduman, 2005, s. 143).

İTÜ (İstanbul Teknik Üniversitesi,1996) bağlantıları gerçekleşmiştir (Karaduman, 2005, s. 143).

Günümüzde interneti sadece bilgiye ulaşmak için değil, sosyal medya hesaplarına girmek, video oyunları, sohbet, iletişim, iş arama, alışveriş yapma, film izlemek, müzik dinlemek, iş toplantıları ve görüşmeleri gibi birçok eylem amacıyla kullanılmaktadır. Özellikle son yıllarda sosyal paylaşım siteleri (Facebook, X Twitter, Instagram...) insanların kişisel düşüncelerini, ilgi ve beğeni alanlarını paylaştıkları bir alan olmuştur (Yurttaş, 2013).

2.3. SOSYAL MEDYA

2.3.1. Sosyal Medyanın Tarihi ve Tanımı

“Sosyal medya” terimi ilk olarak, 1999 yılında Tina Sharkey’in “SocialMedia.com” adıyla kurduğu internet sitesini tescilleştirmesi üzerine kullanılmış oldu.

Sharkey bu işlem için sadece 9.95 dolar harcamıştır. 2011 yılına geldiğinde ise SocialMedia.com 3 milyon dolara satılmıştır. Bu kadar yüksek miktara bakıldığında gün geçtikçe sosyal medyanın ne kadar hızlı bir şekilde büyüdüğünü görmek mümkün.

Sosyal medya, kullanıcıların çevrimiçi olarak içerikler oluşturmaya, paylaşmaya ve paylaşılanların yorumlanmasına olanak tanıyan sanal ortamdır (Ulusoy, 2012).

Sosyal medya insanların çevrimiçi olarak birbirleriyle etkileşim kurdukları dijital platformdur.

Gelişen ve yenilenen sosyal medya platformları ile kullanıcılar paylaşım yapabilmektedirler. Ayrıca sosyal medya platformları, diğer kullanıcıların paylaşımlarına yorum yapma ya da beğenme gibi seçenekler sunmaktadır. Sosyal

medya üzerinde bireyler, farklı platformlarda hesap açarak arkadaş çevrelerini oluşturabilmek, diğer kullanıcılar ile iletişim kurabilmektedirler. Müzik, video, fotoğraf, metin gibi paylaşımlar yaparak düşüncelerini ifade edebilmektedirler (Hazar, 2011).

Eraslan (2018) sosyal medyayı insanların bakış açılarını, düşünce ve duygularını gerek görsel gerekse yazılı olarak çeşitli yollarla paylaşabilecekleri platform olarak tanımlamıştır.

Odabaşı (2010) ise sosyal medyayı “insanların internet aracılığıyla fikirlerini, düşünce ve deneyimlerini bağlantı kurarak yakın çevreleri ve/veya yabancılarla paylaştığı çevrimiçi platformlar” olarak tanımlamıştır.

Sosyal medya, iletişimin kelimeler, görseller, ses dosyaları yoluyla sağlandığı bir yapıya sahiptir. İnsanlar hikayelerini ve düşüncelerini, duygularını bu platformda paylaşabilmektedir. Sosyal medya uygulamalarında içeriği tamamen kullanıcılar belirlemektedir. Özetle zaman ve mekan sınırlaması olmaksızın paylaşımın, etkileşimlerin, tartışmanın olduğu iletişim yöntemlerinden biridir (Bostancı, 2010, s.36).

2.3.2. Türkiye’de Sosyal Medya Kullanımı

Tüm teknolojik gelişmeler gibi dijital dünyanın da yararları ve zararları bizim onu nasıl kullandığımızla belirlenmektedir. Sosyal medyayı var olan ilişkilerimizi güçlendirmek, gerçek dünyadaki bağlarımızı sağlamlaştırmak için kullanıyorsak sosyal medya kadar iyi bir şey yoktur (Sayar ve Benli, 2020, s.112-116).

Dünya genelinde faaliyet gösteren dijital pazarlama ajansı We Are Social’ın 2025 yılının Türkiye’de internet ve sosyal medya kullanım istatistikleri üzerine yapmış olduğu detaylı araştırmaya göre;

Türkiye’de sosyal medya kullanıcı sayısı 28,5 milyona ulaşmış durumdadır. Bu, toplam nüfusunun neredeyse %70’i demektir. Kullanıcıların %85’i 18 yaş üstü bireylerden oluşmaktadır. Aylık ortalama kullanılan sosyal medya platform sayısı 7.6’ya yükselmiştir. En çok kullanılan % 92,2 ile Instagram

olurken, onu Whatsapp (%90,6), Facebook (71,1) takip etmektedir (We Are Social, 2025).

Türkiye’de internet ve sosyal medya ile ilgili 2023 yılı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri incelendiğinde; internet kullanım oranı, 16-74 yaş grubundaki bireylerde 2022 yılında %85,0 iken 2023 yılında %87,1 olmuştur. Bireylerin en fazla kullandıkları ve zaman geçirdikleri sosyal medya uygulamaları %84,9 ile WhatsApp, %69,0 ile YouTube ve %61,4 ile Instagram’dır. En fazla kullanılan sosyal medya uygulamaları cinsiyete göre incelendiğinde; erkeklerin en fazla %88,7 ile WhatsApp, %72,6 ile Youtube ve %63,5 ile Instagram uygulamalarını, kadınların % 81,1 ile WhatsApp, %72,6 ile YouTube ve %63,5 ile Instagram uygulamalarını kullandığı görülmüştür (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2023).

2.4. ÇOCUK HAKLARI VE SOSYAL MEDYA

2.4.1. Dijital Çağda Çocuk Olmak

Türkiye nüfusunun %25,5’ini çocuk nüfusu oluşturmaktadır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 2024 yılı sonu itibariyle, Türkiye Nüfusu 85 milyon 664 bin 944 kişi iken bunun 21 milyon 817 bin 61’ini çocuklar oluşturmaktadır. Çocuk nüfusunun %51,3’ünü erkek çocuklar, %48,7’sini kız çocuklar oluşturmaktadır. Çocuk nüfus yaş grubuna göre incelendiğinde 2019 yılında çocuk nüfusun %27,7’sinin 0-4 yaş grubunda, %28,2’sinin 5-9 yaş grubunda, %28,0’nın 10-14 yaş grubunda ve %16,0’nın 15-17 yaş grubunda yer aldığı görülürken, 2024 yılında %23,3’ünün 0-4 yaş grubunda, %29,3’ünün 5-9 yaş grubunda, %29,6’sının 10-14 yaş grubunda ve %17,8’inin 15-17 yaş grubunda yer aldığı görüldü (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2024).

Çocukların internet kullanım oranı 2024 yılında %91,3 olmuştur. Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre internet kullanım oranı, 6-15 yaş grubundaki çocuklar için 2021 yılında %82,7 iken 2024 yılında % 91,3 olmuştur. İnternet kullanımı cinsiyete göre incelendiğinde, erkek çocukların internet kullanım oranı 2021 yılında %83,9 iken 2024 yılında %92,2,

kız çocukların internet kullanım oranı ise 2021 yılında %81,5 iken 2024 yılında %90, 3 olduğu görülmüştür (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2024).

İnterneti bu kadar önemli yapan unsurların başında ona her an ulaşabilmemizi, bizi gündelik sıkıntılarımızdan uzaklaştırılmasını, bizi güvenli ve risksiz eğlenceler sunduğu düşüncemizdir (Sayar ve Benli , 2020 , s.48-71).

Dijital ortamdaki ilerlemeler her ne kadar 1965’li yıllardan sonrası etkisini göstermeye başlamış olsa da 21.yüzyılda bu etkinin daha çok arttığını görmekteyiz. Günümüzde dijital araçların hayatımızı kolaylaştırması, hayatı eğlenceli hale getirmesi, bireyin kendine ve arkadaşlarına ayırabileceği zamanı arttırması gibi nedenlerle hem yetişkinler hem de çocuklar tarafından daha çok kullanılmaya ve ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Bu noktada Z ve A kuşağı olarak ifade edilen yeni nesil çocuklar ve gençler dijital dünyayı yaşam tarzı olarak benimsemişlerdir. Z kuşağı olarak adlandırılan 2003 sonrası doğan çocuklar, önceki nesile göre dijital dünyadaki gelişmeleri ve haberleri yakından takip ederek farklı birçok sosyal medyayı aktif şekilde kullanmaktadırlar.

Alfa kuşak olarak adlandırılan 2010 sonrası doğan çocuklar ise adeta dijital dünyanın içine doğmuşlardır. Oyun arkadaşı olarak robotları ya da dijital/sanal arkadaş seçebilmektedirler. Bu çocukların zamanla sözel iletişim ve sosyalleşme açısından sorun yaşadıkları, dikkat eksikliği yaşadıkları, obezite ve kalp-damar hastalıklarına yatkın hale geldikleri görülmektedir. Bu çocuklar yapmış oldukları hataları bir tuşa basarak düzelteceklerini düşünmekte ve her çalışmada ödül ve övgü beklemektedir. Şüphesiz ki bu olumsuzlukların altında yatan dijital araçlarla adeta doğar doğmaz tanışmaları yatmaktadır (Kadan ve Aral, 2021).

Son çocukluk dönemi olarak isimlendirilen ergenlik dönemi temelde dalgalanmaların olduğu bir dönemdir. Ergen birey hem kendi vücuduna uyum sağlamayı hem kendini ispatlamaya çalışmaktadır. Bu kapsamda da ergenler dijital ortamda daha çok vakit geçirmekte ve dijital ortamda kendilerine bir kimlik yaratma çabası içine girmektedirler. Ancak ergen bireyler bu kapsamda kendilerini ispatlama yarışına girmeleri onları zaman zaman istenmeyen bir

dünyada yer almalarına neden olmaktadır. Bu kapsamda ergenler sanal zorbalığa, ihmal ve istismara kolaylıkla uğrayabilmektedir (Ektiricioğlu, Arslantaş ve Yüksel, 2020; Kadan ve Aral , 2021).

Ayrıca ergenin uygunsuz dijital araçlarla bir arada olması sonucunda ergen bireyde sosyal ve duygusal anlamda davranışsal sorunların yanında depresif ruh hali belirtilerinin ortaya çıktığı, sağlık problemlerinin yaşandığı, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu görüldüğü yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur (Eryılmaz ve Çukurluöz, 2018; Karayağız Muslu ve Bolışık, 2009; Yılmaz, 2022).

Siber zorbalığa maruz kalan çocuklarda kişiliklerinde değişim, aşırı uyku isteği, tırnak yeme gibi davranışsal bozukluklar, akademik başarıda dalgalanma, okula gitmek istememe, internet kullanım sonrasında görülen öfke ya da hüzün durumları, sık hastalanma, kendine zarar verme, aile içi ilişkilerde sorunlar yaşanabilmektedir (Güvendi, Tekkurşun Demir ve Keskin, 2019, Yaman ve Sönmez, 2015).

Ancak tüm bu olumsuzlukların yanında dijital dünyanın ergenler üzerinde önemli kazanımları da vardır. Teknolojik aletlerin uygun şekilde ergenlere sunulması sonucunda, ergen bireyin problem çözme becerilerinin geliştiği, eleştirel düşünebildikleri, yaratıcılık becerilerinin geliştiği, arkadaşları arasında kendilerini daha rahat ifade edebildikleri yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır (Bayrak Çelik, 2020; Çelik ve Ulusoy, 2019; Iliomaki, Paavola, Lakkalo ve Kantasalo, 2016; Vaitsis v.d.,2016).

2.4.2. Çocuk ve Çocuk Hakları

Çocuk özel bakıma ve korunmaya ihtiyaç duyan, doğumdan on sekiz yaşına kadar olan evrede bulunan insan grubudur (Postmann , 1995).

Çocuk hakları, kanunen ve ahlaki olarak dünya üzerindeki bütün çocukların doğuştan sahip olduğu eğitim, sağlık, barınma, fiziksel, psikolojik veya cinsel sömürüye karşı korunma gibi haklarının tanımlanmasında kullanılan evrensel bir kavramdır. Günümüzde çocuk hakları 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen 193 ülke tarafından onaylanmış

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile resmiyet kazanmıştır. Türkiye sözleşmeyi 1994 yılında 4058 sayılı kanun ile onaylamıştır. 1995 yılında Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin ilk maddesi ,0-

18 yaş arasındaki tüm bireylerin ‘çocuk’ olarak kabul edileceği ve ‘doğuştan’ sözleşmede belirtilen haklara sahip oldukları biçimindedir (Ahioğlu ve Koç, 2009, s.73).

Birleşmiş Milletlerin Çocuk Haklarına Dair Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne göre ‘Ulusal yasalarca daha genç bir yaşta reşit sayılma hariç, 18 yaşın altındaki her insan çocuk sayılır. Çocukların zihinsel, bedensel, duygusal, sosyal, ahlaki ve ekonomik bakımdan özgürlük ve haysiyet içinde, sağlıklı normal biçimde yetişebilmesi için hukuk kuralları ile tanınan yetkiler ve menfaatleri’ temel hakları olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları bildirgesinde çocukların sahip olduğu haklar açıkça belirtilmiştir. Çocuk Hakları sözleşmesinde (ÇHS)gözetilen amaç, çocukların ihmal, istismar ve kötü muameleye karşı korunmaları için evrensel standartların yerleştirilmesidir (Gençdoğan ve Bay, 2007, s.279).

Sözleşmede çocuklara tanınan haklar:

Yaşama,

Eksiksiz biçimde gelişme,

Zararlı etkilerden, istismar ve sömürüden korunma,

Aile, kültür ve sosyal yaşama eksiksiz katılma,

Sözleşmeye yön veren temel değerler:

Ayrım gözetmeme,

Çocuğun yüksek yararı,

Yaşama ve gelişme,

Katılım

2.4.3. Dijital Ortamda Çocuk Hakları

Gerçek yaşamımızdaki çocuk haklarına yönelik sorunlar günümüzde dijital dünya için de bir o kadar önemli hale gelmiştir. Çocuk Hakları, insan hakları bağlamında değerlendirilmekte ve eğitim, barınma, sağlık haklarının yanı sıra psikolojik, fiziksel veya cinsel sömürüye karşı korunma gibi evrendeki tüm çocukların sahip olduğu hakları tanımlamak için kullanılmaktadır (Akyüz, 2013).

Bu bakımdan BM Çocuk Hakları Sözleşmesi günümüz çocuk politikasının belirlenmesinde ve çocuk haklarına yönelik tüm girişimlerin temeli niteliğindedir (Woodhead, 2010).

Dijital çağ çocuklara fırsatlar sunduğu kadar, bilinçsiz kullanımda çeşitli risklerle karşı karşıya bırakmaktadır.

Çocuk Hakları Sözleşmesi 20 Kasım 1989'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edildiğinde dünyada internet yeni gelişmeye başlamıştır ve çocuklar dijital dünyayla henüz tanışmamıştı. Sözleşmenin ülkelerde nasıl uygulandığını değerlendirmek için uzmanlardan oluşan Çocuk Hakları Komitesi sanal dünyada da çocukların iyi, güvende, özgür, sağlıklı ve kendileri gibi olmalarını sağlamak için metin hazırlamıştır.

Haklara odaklanan Genel Yorum No 25, çocuk haklarının çevrimiçi olarak gerçekleştirilmesi konusunda rehberlik etmeyi hedeflemiştir. Genel Yorumun, dijital ortamda 4 temel ilkesi vardır:

Ayrımcılığa uğramama hakkı; Çocuklara ayrımcılık yapılamaz. Onların kendilerine özgü çeşitli ihtiyaçları, özellikleri haklarına eşit erişimlerinde asla bir engel olmaz.

Çocuğun yüksek yararı; Çocuğun haklarına erişmesi ve kullanabilmesi için mümkün olan en iyi yolu seçmek çocuğun yüksek yararına göre hareket etmektir. Çocuklar ile ilgili kararlar alınırken ve uygulama yapılırken, bunların çocukları nasıl etkileyeceği düşünülerek onların faydasına olacak şekilde kararlar alınmalıdır.

Yaşama, hayatta kalma ve gelişme hakkı; Çocukların hayatta kalması, büyümesi ve gelişmesi devletlerin ve yetişkinlerin görevidir.

Katılım hakkı; Çocukların önemsedikleri her durumda dikkate alınması gereken görüşleri vardır. Yetişkinlerin ve devletlerin onları ciddiyetle dinlemesi, saygı göstermesi ve kararlara dahil etmesi gerekir (UNICEF, 2025).

2.5. AKADEMİK BAŞARI

2.5.1. Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörler

Başarı “saptanan hedeflere ulaşmak amacıyla planlı bir çaba harcanarak arzulanan sonucun elde edilmesi” dir (Elmacioğlu ,2012, s.47-45).

Akademik başarı; herhangi bir öğretim aşamasında, eğitim süresi boyunca verilen derslerin amaçlarına ulaşip ulaşmadığının kontrol edilmesine yönelik yapılan ölçme ve değerlendirme sonucunda öğrencinin aldığı derse yönelik not ortalaması olarak tanımlanabilir (Onuk, 2007).

Akademik başarı bireylerin gelecek dönemlerdeki yaşamını etkileyebilen ve gelecekteki olanakları daha iyi değerlendirerek hayatlarına yön verecek seçimler yapmalarına yardımcı olabilen bir unsurdur (Canıdemir, 2013, s.2)

York vd.’e (2015) göre akademik başarının en yaygın ölçüsü genel not ortalaması kabul edilmektedir. Türkiye’de yapılan 62 araştırmanın incelendiği bir meta analiz çalışmasında akademik başarıya etki eden en önemli faktörlerin sosyo ekonomik durum, öz-yeterlik ve motivasyon olduğu belirlenmiştir (Sarier, 2016).

Bu faktörlerin yanında teknolojinin gelişmesiyle birlikte değişen koşullar ve alışkanlıklar akademik başarıyı etkileyen yeni faktörler ortaya çıkarmıştır. Özellikle son yıllarda sosyal medya kullanımı (Giunchiglia vd.; 2018, Junco, 2012), ve akademik başarı ilişkilerinin araştırıldığı görülmektedir.

2.5.2. Akademik Başarı ve Sosyal Medya Arasındaki İlişki

Çocuklara; bilgisayar, cep telefonu/akıllı telefon, internet ve sosyal medya kullanımı, dijital oyun oynama, TV izleme gibi faaliyetler için ekran başında geçirdikleri sürenin neden olduğu durumlar sorulduğunda çocukların %34,4’ü ekran başında daha fazla zaman geçirdiği için daha az kitap okuduğunu

belirtmiştir. Bunu %33,3 ile daha az ders çalışmak takip etmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2024).

Kitap okumak ve yazı yazmak insanın beyin gücünü geliştiren önemli unsurlardır. Ancak ne yazık ki internetin ve sosyal medyanın etkisiyle okuma yazma alışkanlığı günümüzde gençler arasında hızla kaybolmaktadır (Yavuzer, 2005). İnternet kullanımı ve erişebilirlik arttıkça gençler arasında sosyal medya kullanımı da yaygınlaşmıştır. Günümüzde ergenler orta yaş ve üzeri kullanıcılara göre sosyal paylaşım ağlarında daha çok zaman geçirmektedirler.

Bu nedenle ergenlerin sosyal medya aracılığıyla birbirleri ile kurdukları iletişim sayısı, süresi ve sıklığı her geçen gün artmaktadır. Sosyal medya ve internetin doğru ve yararlı kullanımı ergenlere kişisel ve sosyal olarak yarar sağlarken, yanlış ya da aşırı kullanımı ergenlerin kişisel ve akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Akar, 2016).

Ayrıca sosyal medyanın aşırı kullanımı kişide; gözlerde yanma, boyun kaslarında ağrı ve sertleşme beden duruşunda bozukluk, elde uyuşukluk ve halsizlik gibi fiziksel şikayetlere, yanı sıra akademik olarak başarıda düşüş, okul sorunları, zamanı idare etmede başarısızlık, uyku bozuklukları, yeme yememe, aktivitelerde azalma ve sosyal medya arkadaşları dışında izolasyon gibi sosyal alanda görülebilen şikayetlere neden olmaktadır (Yeşilay, 2017).

Lise öğrencilerinde ve ilkokul öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalara baktığımızda (Binali, 2015; Duman, 2016; Impraim 2012; Kaya, 2010; Toraman, 2013) internetin aşırı kullanımının öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumsuz etkisi olduğu görülmektedir. Benzer şekilde lise ve üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımının akademik başarılarını olumsuz etkilediğine dair bulgulara rastlanmıştır (Bedir, 2016; Kar, 2015; Uzun, 2016). Öte yandan, bilinçli ve eğitim odaklı sosyal medya kullanımı öğrencilerin motivasyonunu artırabilir, ders içeriklerine kolay erişim sağlayabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ VE MODELİ

Bu çalışmada sosyal medya kullanım alışkanlıklarının lise öğrencilerinin akademik başarısına olumlu veya olumsuz etkisinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu amaca bağlı olarak planlanan bu araştırma genel tarama modellerinden betimsel tarama modeli kullanılarak yapılmış niceliksel bir araştırmadır. Bu araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma, durumların nesnel bir biçimde gözlem, ölçüm ve sayısal olarak sunulmasını ifade eden bir araştırma desenidir (Gurbetoğlu, 2018).

Nicel araştırma modellerinden olan tarama modelleri, daha önce ya da şimdiki zamanda yaşanan bir olayı olduğu gibi betimlemeyi hedefleyen araştırmalarda kullanılmaktadır.

3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Bu araştırmanın evrenini Giresun İli Merkez ilçesinde belirlenen 3 devlet okulu oluşturmaktadır. Bu okullar, Giresun Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi, Giresun Fen Lisesi, Giresun Atatürk Anadolu Lisesi'dir. Okulun internet sayfasından edinilen bilgiler doğrultusunda araştırmanın uygulanacağı okuldaki öğrenci sayıları Giresun Fen Lisesi (9,10,11,12) toplam öğrenci sayısı 531, Giresun Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi (9,10,11,12) toplam öğrenci sayısı 681, Giresun Atatürk Anadolu Lisesi (9,10,11,12) toplam öğrenci sayısı 655 olmak üzere toplam 1867 öğrenciden oluşmaktadır. Orantılı tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak,

Giresun Fen Lisesinden 169,

Giresun Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesinden 130,

Giresun Atatürk Anadolu Lisesinden 143,

Toplam 442 öğrenci araştırma örneklemini oluşturmaktadır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma verilerinin toplanmasında literatür taramasından sonra sosyal medya kullanım alışkanlıklarının lise öğrencilerinin akademik başarısına etkisini tespit etmek amacıyla 31 sorudan oluşan Anket (EK-1) kullanılmıştır. Anket online anket (Google Docs) yöntemiyle öğrencilere yönlendirilmiştir. Ankete toplam 442 lise öğrencisi katılım sağlamıştır.

Anket: bir durumun ya da konunun sayısal/nicel olarak ölçülebilmesi için geliştirilmiş, standardize edilmiş, geçerli ve güvenilir veri toplama aracıdır. Anket araştırmaları nicel çözümlemelerde kullanılan bir araştırma şeklidir.

Akademik Başarı: Geçmez (25-44), Geçer (45-54), Orta (55-64) , İyi (65-74 ,75-84), Pekiyi (85-94,95-100) puan aralığına göre akademik başarı değerlendirilmiştir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada elde edilen veriler nicel veri analizi teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında toplanan nicel verilerin analizinde yüzde, frekans, aritmetik ortalama gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Nicel verilerin istatistiksel analizinde SPSS 22.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı ve google form kullanılmıştır. Toplanan olan veriler ilk başta niteliklerine göre tasnif edilmiştir.

Veri toplama araçları ile toplanan veriler SPSS programı kullanılarak çözümlenip tablo haline getirilmiştir. Araştırmada uygulanan anket sorularının genel olarak kategorik veri içermesi nedeniyle kategorik veri analizi (Ki-Kare) yöntemleri uygulanmıştır. Ki-Kare testi istatistik bilimi içinde bir sıra değişik problemlerde kullanılan bazıları parametrik olmayan sınıma ve diğerleri parametrik sınıma yöntemidir. Ki-Kare testi gözlenen ve beklenen frekanslar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı temeline dayanır. Bir veya daha fazla kategoride beklenen ile görünen arasındaki farkları belirlemenin istatistiksel bir yoludur.

Niteliksel olarak belirtilen verilerin analizinde kullanılır. Sosyo-demografik özelliklerin belirlenmesi için “Frekans ve Yüzde “analizi yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

4.1. SOSYO DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Araştırmaya katılan lise öğrencilerin, cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, anne baba eğitim düzeyine yönelik analiz sonuçlarına yer verilmektedir.

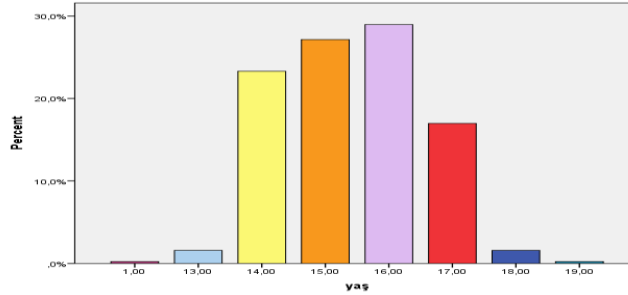
4.1.1. Cinsiyet Dağılımı

Tablo 1: Cinsiyet Dağılımı Frekans ve Yüzde Değerleri

	F	%
erkek	163	36,9
kız	279	63,1
Toplam	442	100,0

Tablo 1’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan lise öğrencilerin (N=442) %36,9’u (163 kişi) erkek, %63,1’i (279 kişi) kızlardan oluşmaktadır.

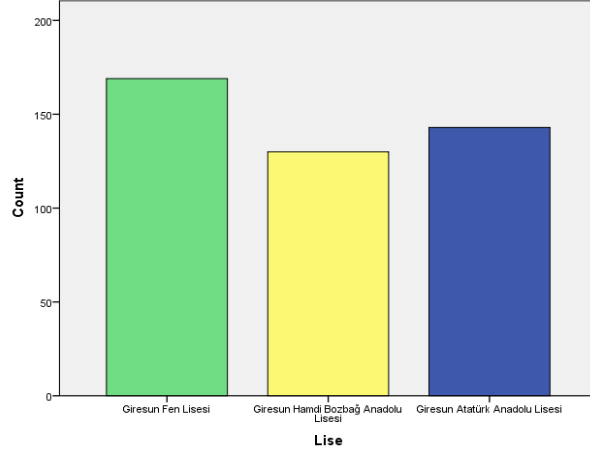
4.1.2. Yaş Dağılımı

Şekil 1. Yaş Değişkeni Dağılımı

Şekil 1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin %28,9’u 16 yaşında, %27,1’i 15 yaşında, %23,3 14 yaşında, %16,9’u 16 yaşında, %1,6’sı 13-18 yaşında ve %2’si 19 yaşındadır. Tablodan anlaşılabacağı üzere araştırmaya katılan lise öğrencilerinin yaş ortalamaları en fazla 14-17 yaş grubu öğrencilerinden oluşmaktadır.

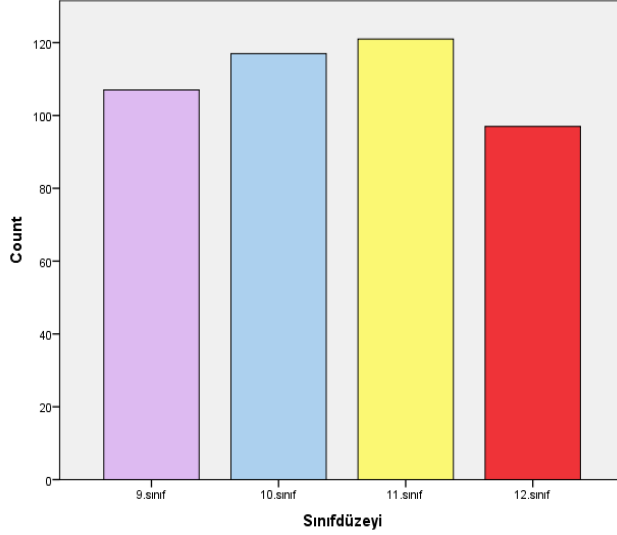
4.1.3. Okul Türü

Şekil 2.Okul Türü Dağılımı

Öğrencilerin okul türü dağılımı Şekil 2’de görüldüğü üzeredir. Giresun Fen Lisesi Öğrencileri %38,2, Giresun Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi %29,4, Giresun Atatürk Anadolu Lisesi Öğrencileri %32,4 oranına sahiplerdir. Araştırmaya en fazla Giresun Fen Lisesi öğrencilerinden katılım sağlanmıştır. Diğer yandan Giresun Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi araştırmaya katılan en az öğrenci sayısına sahip lise olmuştur.

4.1.4. Sınıf Düzeyi

Şekil 3.Sınıf Düzeyi Dağılımı

Şekil 3’e baktığımızda en fazla %27,4 ile 11.sınıf öğrencilerinin katılımı görülmektedir. %21,9 ile en az katılım 12.sınıf öğrencilerinden olmuştur.

4.1.5. Anne Eğitim Düzeyi

Tablo 2. Anne Eğitim Düzeyi Frekans ve Yüzde Değerleri

	F	%
Okur-yazar değil	4	,9
İlkokul	113	25,6
Lise	172	38,9
Üniversite	153	34,6
Toplam	442	100,0

Tablo 2’ de araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyine baktığımızda %9’u okur-yazar değil, %25,6’sı ilkokul, %38,9’u lise, %34,6’sı üniversite mezunudur.

4.1.6.Baba Eğitim Düzeyi

Tablo 3. Baba Eğitim Düzeyi Frekans ve Yüzde Değerleri Analizi

	F	%
Okur-yazar değil	3	,7
İlkokul	118	26,7
Lise	151	34,2
Üniversite	170	38,5
Toplam	442	100,0

Tablo 3’de araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine baktığımızda %7’si okur-yazar değil, %26,7’si ilkokul, %34,2’si lise, %38,5’i üniversite mezunudur.

4.2. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE AKADEMİK BAŞARI ARASINDA İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tablo 4. GANO ve Cinsiyet Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi

Cinsiyet	GANO							Total
	25-44	45-54	55-64	65-74	75-84	85-94	95-100	
Erkek	4	8	13	24	23	50	41	163
Kız	5	14	30	34	40	88	68	279
Toplam	9	22	43	58	63	138	109	442

($\chi^2=1,598$, $p=,953$)

Cinsiyet bakımından GANO'nun farklılık gösterip göstermediğini bulmak için Ki-kare testi uygulanmıştır. Geçmez (25-44), Geçer (45-54), Orta (55-64) İyi (65-74 ,75-84), Pekiyi (85-94,95-100) puan aralığına göre akademik başarı değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda cinsiyet bakımından GANO'nun istatistiksel olarak anlamlı ilişki göstermediği ($p>0.05$) saptanmıştır.

Tablo 5. GANO ve Lise Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi

	Lise			Total
	Giresun Fen Lisesi	Giresun Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi	Giresun Atatürk Anadolu Lisesi	
GANO 25-44	3	0	6	9
45-54	1	0	21	22
55-64	0	5	38	43
65-74	0	15	43	58
75-84	6	29	28	63
85-94	70	61	7	138
95-100	89	20	0	109
Toplam	169	130	143	442

($\chi^2=326,078$, $p=,000$)

Genel ağırlıklı not ortalaması (GANO) ile liseler arasındaki ilişki Ki-Kare analizi incelenmiş olup GANO puanı ile okunan lise arasında istatistiksel olarak

anlamli ilişki olduğu ($p<0.05$) saptanmıştır. Öğrencilerin genel ağırlıklı not ortalamasına bakıldığında %2'nin 25-44 arası, %5'nin 45-54 arası, %9,7'nin 55-64 arası, %13,1'nin 65-74 arası, %14,3'nün 75-84 arası, %31,2'nin 85-94 arası, %24,7'nin 95-100 arası ortalamaoya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Buna göre, en yüksek Genel ağırlıklı not ortalaması (GANO) puanı Giresun Fen Lisesi olurken, en düşük puan ise Giresun Atatürk Anadolu Lisesi olduğu gözlenmiştir.

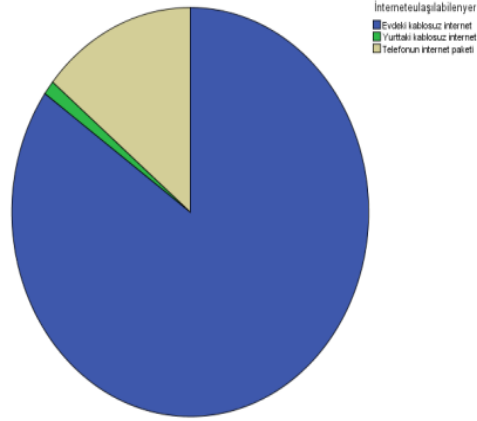
Tablo 6. GANO ve Sınıf Düzeyi Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi

		Sınıf Düzeyi				Total
		9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
GANO	25-44	0	2	3	4	9
	45-54	6	10	4	2	22
	55-64	21	8	4	10	43
	65-74	18	8	17	15	58
	75-84	18	6	20	19	63
	85-94	29	28	56	25	138
	95-100	15	55	17	22	109
Toplam		107	117	121	97	442

($\chi^2=88,194$, $p=,000$)

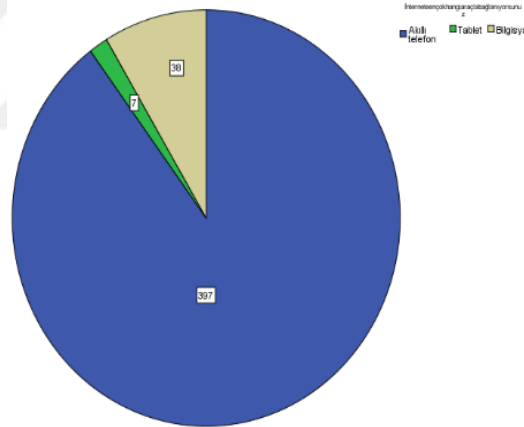
Tablo 6' da görüldüğü üzere Genel ağırlıklı not ortalaması (GANO) ile sınıf düzeyi arasındaki ilişki Ki-Kare analizi ile incelenmiş olup Genel ağırlıklı not ortalaması (GANO) puanlarının sınıf düzeyi bakımından anlamli ilişki olduğu ($p<0.05$) saptanmıştır. En yüksek Genel ağırlıklı not ortalaması (GANO) puanı 10.sınıf ve 11.sınıf öğrencileri arasında, en düşük puan ise 12.sınıf öğrencileri arasında gözlenmiştir.

4.3. SOSYAL MEDYA KULLANIM ALIŞKANLIKLARI VE AMAÇLARI

Şekil 4. İnternete En Rahat Nerden Ulaşım Sağladıkları Dağılımı

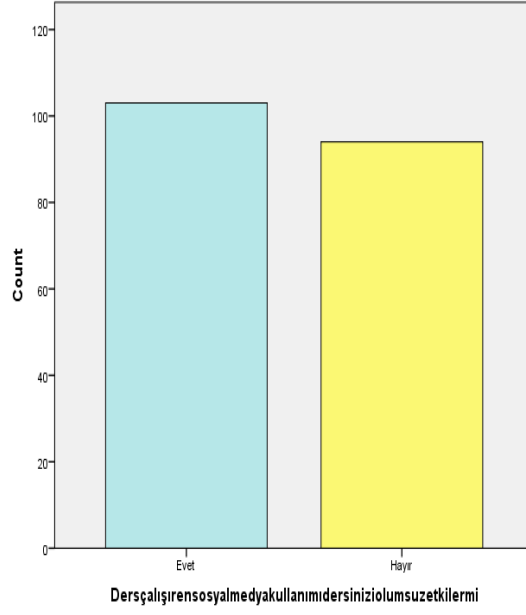
Şekil 4’de araştırmaya katılan öğrencilerin %84,8’inin internete en rahat evdeki kablosuz internetten bağlandıkları, %14’ünün telefonunun internet paketini, %1,1’inin ise yurttaki kablosuz interneti kullandıkları görülmüştür.

Şekil 5.İnternete En Çok Hangi Araçla Bağlandıkları Dağılımı

Şekil 5’de araştırmaya katılan öğrencilerin internete en çok hangi araçla bağlandıklarına baktığımızda %89,8’si internete akıllı telefon, %8,6’sı bilgisayar, %1,6’sı tablet ile bağlanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %74,9’unun interneti sosyal medyaya girmek, %46,4’ünün derslerine yardımcı kaynaklar araştırmak, %41,2’sinin vakit geçirmek amaçlı interneti kullandıkları saptanmıştır.

Şekil 6.Ders Çalışırken Sosyal Medya Kullanımının Ders Çalışmasına Olumsuz Etkisi? Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “ders çalışma esnasında sosyal medya kullanımının ders çalışmanızı olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz? sorusuna yanıt olarak %47,7’si hayır, %52,3’ü evet cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ders çalışma esnasında sosyal medyayı kullanım amacının %90,4 ile mesaj göndermek, %80,7’sinin ders amaçlı içerik arama olduğu saptanmıştır.

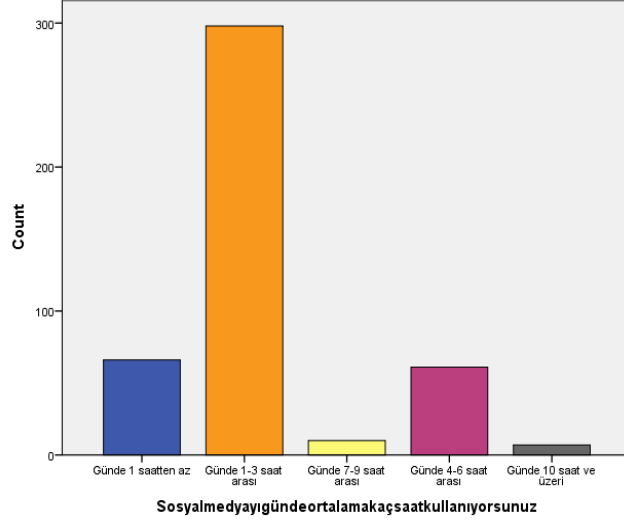
Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının ders çalışmalarını olumsuz etkilediklerini düşünmelerinin nedenini %77,4’ü ders çalışmaya odaklanmalarını engelledikleri, %76,5’ i ders çalışmaya yeteri kadar zaman ayırmayı engelledikleri saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medyada çok zaman geçirdiğinizi düşünüyor musunuz? sorusuna %50,5’i Kısmen, %29,2’si evet, %20,4’ü hayır cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin günde kaç saatinizi ders çalışmaya ayırıyorsunuz? sorusuna %46,2’si 1-2 saat, %19,9’u 3-4 saat, %10,2’si sadece

sınav haftası çalıştığını, %9,3'ü sınavdan bir iki hafta önce çalışmaya başladığını, %8,6'sı 1 saatten az, %5,9'u günde 4 saat ve üzeri cevabını vermiştir.

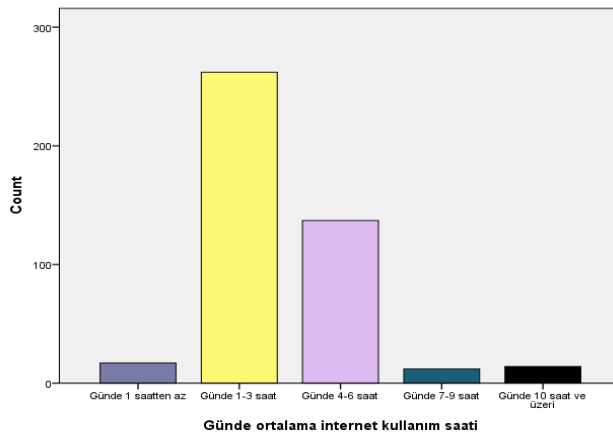
4.3.1. Sosyal Medyayı Günde Ortalama Kullanım Süresi:

Şekil 7.Günlük Sosyal Medya Kullanım Süresi Dağılımı

Şekil 6'da öğrencilerin günde ortalama sosyal medya kullanım süreleri incelendiğinde %67,4'ünün günde 1-3 saat arası zaman geçirdiği görülmüştür. Ardından %14,9'unun günde 1 saatten az, %13,8'inin günde 4-6 saat arası, %2,3'ünün günde 7-9 saat arası, %1,6'nın günde 10 saat ve üzeri zaman geçirdiği saptanmıştır.

4.3.2. Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresi:

Şekil 8.Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresi Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin en çok günde 1-3 saat (%59,3) ile günde 4-6 saat (%31), en az günde 7-9 saatten fazla internette zaman harcadıkları

saptanmıştır. Öğrencilerin günde ortalama sosyal medya kullanım süreleri incelendiğinde ise en çok günde 1-3 saat zaman geçirdikleri görülmüştür. İnternet kullanım süresine bakıldığında, dolaylı olarak öğrencilerin genel olarak interneti sosyal medyada zaman harcamak için kullandıkları söylenebilir.

4.3.3. Sosyal Medya Kullanım Amaçları:

Tablo 7.Sosyal medya kullanım amaçları frekans ve yüzde değerleri analizi

Amaçlar	F	%
Siyasi/ideolojik fikirlerini paylaşmak	20	4,5
Kişisel paylaşım yapmak (video, fotoğraf)	77	17,4
Merak ettiğim konularda araştırma yapmak	107	24,2
Arkadaşlarla sohbet etmek	309	69,8
Alışveriş yapmak	39	8,8
Gündemi takip etmek	172	38,8
Film izlemek	100	22,6
Müzik dinlemek	159	35,9
Vakit geçirmek	128	28,9
Eğlenmek	194	43,8

Tablo7’ de görüldüğü sosyal medya kullanım amaçları frekans ve yüzde değerleri analizine göre ankete katılan öğrenciler en çok %69,8’i ile sosyal medyayı arkadaşlarıyla sohbet etmek amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir.

%43,8 ile eğlenmek ikinci sırada, %38,8 gündemi takip etmek üçüncü sırada yer almıştır. En az kullanım amacı %4,5 oranıyla Siyasi/ideolojik fikirlerini paylaşmak olmuştur.

Öğrenciler Siyasi/ideolojik fikirlerini paylaşma konusunda sosyal medyayı kullanmayı çok tercih etmemektedir.

Tablo 8.Cinsiyete göre sosyal medya platformları kullanma amaç sıralama Ki-Kare analizi

	Pearson Kİ-Kare	p-değeri
Cinsiyet ile siyasi/ideolojik fikirlerimi paylaşmak	1,550	0,213
Cinsiyet ile kişisel paylaşım yapmak	12,124	0,000*
Cinsiyet ile Merak ettiğim konularda araştırma yapmak	5,886	0,15
Cinsiyet ile arkadaşlarla sohbet etmek	2,922	0,87
Cinsiyet ile alışveriş yapmak	18,523	0,000*
Cinsiyet ile gündemi takip etmek	8,680	0,003*
Cinsiyet ile film izlemek	1,321	0,250
Cinsiyet ile müzik dinlemek	14,655	0,000*
Cinsiyet ile vakit geçirmek	3,655	0,056
Cinsiyet ile eğlenmek	16,516	0,000*

*%5 anlam düzeyinde

Öğrencilerin cinsiyete göre sosyal medya platformları kullanım amacı siyasi/ideolojik fikirlerini paylaşmak, merak ettiği konularda araştırma yapmak, arkadaşlarla sohbet etmek, film izlemek, vakit geçirmek sıralamaları arasında fark bulunmazken ($p>0.05$), kişisel paylaşım yapmak, alışveriş yapmak, gündemi takip etmek, eğlenmek sıralamalarında fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre kişisel paylaşım yapmak, alışveriş yapmak , gündemi takip etmek, müzik dinlemek ve eğlenmek için sosyal medya platformları kullanmaları erkek öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 9.GANO puanlarına göre sosyal medya platformları kullanma amaç sıralama Ki-Kare analizi

	Pearson Kİ-Kare	p-değeri
GANO ile siyasi/ideolojik fikirlerimi paylaşmak	22,612	0,001*
GANO ile kişisel paylaşım yapmak	4,886	0,559
GANO ile merak ettiğim konularda araştırma yapmak	2,931	0,817
GANO ile arkadaşlarla sohbet etmek	2,794	0.834
GANO ile alışveriş yapmak	7,207	0,302
GANO ile gündemi takip etmek	3,242	0,778
GANO ile film izlemek	6,004	0,423
GANO ile müzik dinlemek	3,180	0,786
GANO ile vakit geçirmek	3,432	0,753
GANO ile eğlenmek	6,476	0,372

*%5 anlam düzeyinde

Tablo 9’da öğrencilerin genel ağırlıklı not ortalaması (GANO) puanlarına göre sosyal medya platformlarını kullanım amacı Ki-Kare analizine göre kişisel paylaşım yapmak, merak ettiği konularda araştırma yapmak, arkadaşlarla sohbet etmek, alışveriş yapmak, gündemi takip etmek, film izlemek, müzik dinlemek, vakit geçirmek, eğlenmek sıralamaları arasında istatistiksel anlamda fark bulunmazken ($p>0.05$), Siyasi/ideolojik fikirlerimi paylaşmak sırasında fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Bu tabloya göre, Siyasi/ideolojik fikirlerini paylaşmak en çok 85-94 ve 95-100 arasında genel ağırlıklı not ortalaması (GANO) puanlarına sahip öğrenciler arasında olmuştur.

4.3.4. Sosyal Medyada En Çok Kullanılan Uygulamalar:

Tablo 10. Sosyal medyada en çok kullanılan uygulamalar frekans ve yüzde değerleri analizi

Uygulamalar	F	%
Youtube	310	70,0
Instagram	359	81,0
X(Twitter)	51	11,5
Tik tok	144	32,5
Discord	28	6,3
Whatsapp	346	78,1
Facebook	3	,7
Snapchat	54	12,2
Messenger	1	,2

Tablo 10’da görüldüğü üzere öğrencilere yöneltilen sorulara göre, sosyal medyada en çok hangi uygulamaları kullanıyorsunuz? sorusunun cevapları yer almaktadır. Bu tabloya göre sosyal medyada en çok kullanılan uygulamalar %81,1 ile Instagram olmuştur. Onu sırasıyla %78,1 oranıyla WhatsApp, %70,0 oranıyla Youtube, %32,5 ile Tik tok olmuştur. En az kullanılan sosyal medya uygulaması %0,2 ile Messenger olmuştur.

Tablo 11. Cinsiyete göre sosyal medya online platformları kullanma sıralama Ki-Kare analizi

	Pearson Ki-Kare	p-değeri
Cinsiyet ile Youtube	26,017	0,000*
Cinsiyet ile Instagram	2,783	0,095
Cinsiyet ile X(Twitter)	2,567	0,109
Cinsiyet ile Tik Tok	45,605	0,000*
Cinsiyet ile Discord	18,663	0,000*
Cinsiyet ile Whatsapp	0,740	0,390
Cinsiyet ile Facebook	5,170	0,023
Cinsiyet ile Snapchat	10,795	0,001*
Cinsiyet ile Messenger	1,716	0,190

*%5 anlam düzeyinde

Tablo 11’de öğrencilerin cinsiyete göre sosyal medya online platformları kullanım sıralaması yapılan Ki-kare analiz sonuçlarına göre Instagram, X(Twitter), Whatsapp, Facebook platformlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken ($p>0.05$), Youtube, Tik Tok, Discord, Snapchat sıralamalarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre youtube, tiktok snapchat, instagram, twitter, whatsapp gibi online platformlarını daha çok kullanırken, erkek öğrenciler

discord, facebook, messenger online platformlarını kız öğrencilere göre daha çok kullandıkları görülmüştür.

Tablo 12.GANO puanına göre sosyal medya online platformları kullanma Ki-Kare analizi

	Pearson Ki-Kare	p-değeri
GANO ile Youtube	10,302	0,112
GANO ile Instagram	9,304	0,157
GANO ile X(Twitter)	7,548	0,273
GANO ile Tik Tok	7,021	0,319
GANO ile Discord	5,383	0,496
GANO ile Whatsapp	10,251	0,114
GANO ile Facebook	10,660	0,099
GANO ile Snapchat	6,938	0,327
GANO ile Messenger	9,300	0,157

*%5 anlam düzeyinde

Tablo 12’de görüldüğü üzere lise öğrencilerinin genel ağırlıklı not ortalaması (GANO) puanı ile sosyal medya yaygın kullanılan Youtube, Instagram, X Twitter, Discord, Tik Tok, Whatsapp, Facebook, Snapchat, Messenger sosyal medya online platformları kullanma sıralamasına göre bakıldığında Pearson Ki-Kare istatistiği analizi ile incelenmiş olup istatistiksel anlamda herhangi bir farklılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

4.4. SOSYAL MEDYA KULLANIM SÜRESİ İLE AKADEMİK BAŞARI (GANO) ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tablo 13.Sosyal Medya Kullanım Süresi İle Akademik Başarı Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi

		Sosyal medyayı günde ortalama kaç saat kullanıyor musunuz?					Total
		Günde 1 saatten az	Günde 1-3 saat arası	Günde 7-9 saat arası	Günde 4-6 saat arası	Günde 10 saat ve üzeri	
G A N O	25-44	2	5	0	0	2	9
	45-54	1	18	1	1	1	22
	55-64	6	27	0	10	0	43
	65-74	8	34	2	14	0	58
	75-84	7	45	1	10	0	63
	85-94	22	99	2	14	1	138
	95-100	20	70	4	12	3	109
Toplam		66	298	10	61	7	442

($\chi^2=51,079$, $p=,001$)

Tablo 13’de sosyal medyayı kullanım saati ile akademik başarı genel ağırlıklı not ortalaması (GANO) arasındaki ilişki Pearson Ki-Kare istatistiği ile incelenmiş olup istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir ($p<0.05$).

Günde 1-3 saat arası zaman geçiren öğrencilerin GANO puanlarının 85-94 ile 95-100 arasında olduğu saptanmıştır. Günde 10 saat ve üzeri zaman geçiren öğrencilerin GANO puanlarının ise 25-44 ile 45-54 arasında olduğu tespit edilmiştir.Sosyal medya kullanım süresi arttıkça akademik başarı olumsuz etkilenebilmektedir.

4.5. GÜNDE ORTALAMA İNTERNET KULLANIM SAATİ İLE SOSYAL MEDYA KULLANIM SAATİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tablo 14. Günde Ortalama İnternet Kullanım Saati ve Sosyal Medya Kullanım Saati Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi

		Sosyal medya kullanım saati					Total
		Günde 1 saatten az	Günde 1-3 saat arası	Günde 7-9 saat arası	Günde 4-6 saat arası	Günde 10 saat ve üzeri	
İnternet kullanım saati	Günde 1 saatten az	16	1	0	0	0	17
	Günde 1-3 saat	41	219	0	2	0	262
	Günde 4-6 saat	7	75	1	54	0	137
	Günde 7-9 saat	0	3	6	3	0	12
	Günde 10 saat ve üzeri	2	0	3	2	7	14
Toplam		66	298	10	61	7	442

($\chi^2=583,917$, $p=,000$)

Tablo 14’ de görüldüğü üzere Günde ortalama internet kullanım saati ile sosyal medya kullanım saati arasındaki ilişki Pearson Ki-Kare istatistiği ile incelenmiş olup istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir ($p<0.05$).

Buna göre öğrencilerin internette geçirdikleri sürenin neredeyse tamamını sosyal medyada geçirdikleri tespit etmek mümkündür. Bu sonuçlara bakıldığında özellikle 1-6 saat arasında yoğunluk olduğu görülmektedir.

4.6. SOSYAL MEDYAYI GÜNDE ORTALAMA KULLANIM SAATİ İLE DERS ÇALIŞMA ESNASINDA NE SIKLIKLA SOSYAL MEDYA KULLANILDIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tablo 15.Sosyal Medyayı Günde Ortalama Kullanım Saati İle Ders Çalışma Esnasında Ne Sıklıkla Sosyal Medya Kullandığı Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi

		Ders çalışırken sosyal medyakullanım saati				
		Çok sık	Biraz sık	Bazen	Nadiren	Toplam
Sosyal medya kullanım saati	Günde 1 saatten az	1	1	7	10	19
	Günde 1-3 saat	1	23	60	35	119
	Günde 4-6 saat	1	6	25	6	38
	Günde 7-9 saat	4	2	2	1	9
	Günde 10 saat ve üzeri	4	0	2	1	7
Toplam		11	32	96	53	192

($\chi^2=77,089$, $p=,000$)

Tablo 15’te görüldüğü gibi sosyal medya günde ortalama kullanım saati ile ders çalışma esnasında ne sıklıkla sosyal medya kullanıldığı analiz sonuçlarına göre ders çalışma esnasında sosyal medya kullanımı ile sosyal medyayı günde ortalama kullanım saati arasındaki ilişki Pearson Ki-Kare istatistiği ile incelenmiş olup istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir ($p<0.05$).

Buna göre ders çalışırken sosyal medyayı “Bazen” kullandıklarını söyleyen öğrencilerin günde ortalama 1-3 saat zaman aralığında sosyal medyayı kullandıkları gözlemlenmiştir.

4.7. DERS ÇALIŞMA ESNASINDA SOSYAL MEDYA KULLANIMI İLE SOSYAL MEDYADA ZAMAN GEÇİRMENİN OKUL BAŞARISINI OLUMSUZ ETKİLEDİĞİNİ DÜŞÜNME ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tablo 16. Ders Çalışma Esnasında Sosyal Medya Kullanımı ile Sosyal Medyada Zaman Geçirmenin Okul Başarısını Olumsuz Etkilediğini Düşünme Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi

		Sosyal medyada zaman geçirmenin okul başarınızı olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz?			
		Evet	Kısmen	Hayır	Total
Ders çalışırken sosyal medya kullanır mısınız?	Evet	61	70	39	170
	Hayır	52	121	99	272
	Toplam	113	191	138	442

($\chi^2=17,833$, $p=,000$)

Tablo 16’ da görüldüğü üzere ders çalışırken sosyal medya kullanımı ile sosyal medyada zaman geçirmenin okul başarısını olumsuz etkilediğini düşünme arasındaki uygulanan Ki-kare analiz sonuçlarına göre ders çalışma esnasında sosyal medya kullanımı ile sosyal medyada zaman geçirmenin okul başarısını olumsuz etkilediği düşüncesi arasındaki ilişki Pearson Ki-Kare istatistiği ile incelenmiş olup istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir ($p<0.05$).

Bu sonuçlara göre öğrencilere yöneltilen “Ders çalışma esnasında sosyal medya kullanır mısınız?” sorusu ile “Sosyal medyada zaman geçirmenin okul

başarınızı olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz?” sorularına öğrencilerin çoğunlukla “Kısmen” cevabını verdikleri gözlemlenmiştir.

4.8. DERS ÇALIŞIRKEN ODAKLANMA SORUNU İLE SOSYAL MEDYAYI GÜNDE ORTALAMA KAÇ SAAT KULLANDIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tablo 17. Ders Çalışırken Odaklanma Sorunu ile Sosyal Medyayı Günde Ortalama Kaç Saat Kullandıkları Arasındaki İlişki Ki-Kare Analizi

		Sosyal medyayı günde ortalama kullanım saati		
		3 saat ve daha az	3 saatten fazla	Total
Ders çalışırken odaklanma sorunu yaşıyor musunuz?	Hayır	303	50	353
	Evet	61	28	89
	Toplam	364	78	442

($\chi^2=14,632$, $p=,000$)

Analiz testine göre öğrencilerin ders çalışırken odaklanma sorunu yaşamaları ile sosyal medyada ortalama 3 saat ve 3 saatten az ile 3 saatten fazla geçirmeleri arasında farklılık olup olmadığı Ki-Kare test istatistiği ile incelenmiş olup istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir ($p<0.05$). Bu sonuçlara göre sosyal medyada 3 saatten fazla zaman geçiren lise öğrencilerinin ders çalışırken odaklanma sorunu yaşaması, günde 3 saat ve daha az zaman geçiren lise öğrencilerin odaklanma sorunu yaşamasına göre iki katıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin 279'u kız,163'ü erkek olmak üzere toplam sayısı 442'dir. Giresun Fen Lisesi'nden 169, Giresun Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi'nden 130, Giresun Atatürk Lisesi'nden 143 öğrenci katılım sağlamıştır. Araştırmada lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıklarının akademik başarıları üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin not ortalamasına bakıldığında %2'sinin 25-44 arası, %5'inin 45-54 arası, %9,7'sinin 55-64 arası, %13,1'inin 65-74 arası, %14,3'ünün 75-84 arası, %31,2'sinin 85-94 arası, %24,7'sinin 95-100 arası ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Elde edilen verilere göre, lise ve sınıf düzeyi gibi demografik değişkenler ile GANO arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki görülmüştür. Bu değişkenlerin akademik başarı üzerinde etkisi olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin interneti sosyal medyaya girmek amaçlı kullandıkları tespit edilmiştir. Sosyal medya platformlarından en çok sırasıyla Instagram, Whatsapp, Youtube kullandıkları görülmektedir. Sosyal medyayı en çok %69,8'i ile arkadaşlarıyla sohbet etmek amacıyla kullandıkları belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin çoğunluğu sosyal medyada günde 1-3 saat zaman geçirdikleri, en az 10 saatten fazla gün içerisinde sosyal medyada zaman geçirdikleri görülmektedir. Vural ve Bat (2010) yaptıkları araştırmada, öğrencilerin çoğunluğunun sosyal ağları her gün kullandığını, öğrencilerin sosyal ağlarda geçirilen sürenin ortalama 1-3 saat arasında olduğunu belirtmektedir.

Araştırmaya katılan lise öğrencilerin en çok günde 1-3 saat (%59,3) ile günde 4-6 saat (%31), en az günde 7-9 saatten fazla internette zaman harcadıkları

saptanmıştır. İnternet kullanım süresine bakıldığında, öğrencilerin genel olarak interneti sosyal medyaya giriş yapmak amacıyla kullandıklarını dolaylı olarak söyleyebiliriz. Öğrencilerin sosyal medyayı en çok arkadaşlarla sohbet etmek amacıyla kullandıkları, ikinci olarak eğlenmek amacıyla kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırmada, sosyal medya kullanım süresi ile akademik başarı arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Günde 1-3 saat arası zaman geçiren öğrencilerin GANO puanlarının 85-94 ile 95-100 arasında olduğu saptanmıştır. Günde 10 saat ve üzeri zaman geçiren öğrencilerin GANO puanları 25-44 ile 45-54 arasında olduğu tespit edilmiştir. Kullanım süresi arttıkça akademik başarıyı olumsuz etkileyebilmektedir. Borak ve Beki (2021), lise öğrencilerinin sosyal medyaya meşguliyetlerinin başarı notlarına etkisine baktıkları çalışmalarında, öğrencilerin sosyal medya kullanım süresi arttıkça not ortalamalarının düştüğünü ve bu durumun akademik başarıyı olumsuz yönde etkilediğini tespit etmişlerdir.

Günlük sosyal medya kullanım süresi ile ders çalışırken sosyal medya kullanım sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Paul ve Lee'nin (2012) ergenler üzerinde yaptıkları araştırmalarında sosyal medyayı daha az kullanan öğrencilerin akademik başarısının daha fazla olduğu sonucuna ulaştıklarını belirtmektedirler.

Ders dinlerken odaklanma sorunu yaşama, günlük sosyal medya kullanım süresi arasında ilişki Pearson Ki-Kare istatistikleri incelenmiş olup anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sosyal medyada 3 saatten fazla zaman geçiren öğrencilerin ders çalışırken odaklanma sorunu yaşaması, günde 3 saat ve daha az zaman geçiren öğrencilerin odaklanma sorunu yaşamasına göre iki katıdır.

Johann Hari (2022), “Çalınan Dikkat” adlı kitabında çoklu görev yapma alışkanlığı odaklanma becerilerini zayıflatır ve sürekli olarak bir görevden diğerine geçmenin zihinsel yorgunluğu artırdığını ve üretkenliği düşürdüğünü vurgular.

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin ders çalışma esnasında sosyal medya kullanımı ile sosyal medyada zaman geçirmenin okul başarısını olumsuz

etkilediği düşüncesi arasındaki ilişki Pearson Ki-Kare istatistiği ile incelenmiş olup istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla sosyal medya kullanım düzeyi arttıkça öğrencilerin akademik başarılarını düşürdüklerini söylemek mümkündür. Kirschner ve Karpinski (2010) ve Rois, Limayem ve Salehi-Sangari (2011) tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinde sosyal medya kullanımı ile akademik başarı arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin sosyal medya kullanım süreleri arttıkça akademik başarılarında düşüş olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun ders çalışma esnasında sosyal medyayı mesaj göndermek amaçlı kullandığı ortaya çıkmıştır. Solmaz ve arkadaşlarının yaptıkları araştırmaları sonuçlarında sosyal paylaşım ağlarını gençlerin arkadaşlarıyla iletişim kurmak için kullandıklarını belirtmektedir (Solmaz vd., 2013).

Ders amaçlı içerik aramak için sosyal medyaya girildiğinde kullanım süresi uzamaktadır. Bu durumda her ne kadar ders amaçlı içerik aramak için olsa bile sosyal medyayı kullanmanın öğrencilerin dikkat ve odaklanma sürelerini olumsuz anlamda etkilediğini söyleyebiliriz. Aynı anda iki veya daha fazla göreve katılmanın ya da iki veya daha fazla görevi yapmaya çalışmanın öğrenme ve dikkat üzerinde olumsuz etkisinin kaçınılmaz olduğunu görüyoruz.

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımının ders çalışmalarını olumsuz etkilemelerini düşünme sebebi “ders çalışmaya odaklanmamı engelliyor” ve “ders çalışmaya yeteri kadar zaman ayırmamı engelliyor” sonuçları olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre ders çalışırken sosyal medyayı kullanan öğrencilerin çoğunlukla ders çalışmak için vakit kaybettikleri ve sosyal medya kullanım sonrası derslerine odaklanmakta zorluk çektikleri görülmektedir. Dolaylı olarak akademik başarı puanına olumsuz etki ettiğini söyleyebiliriz. Kumcağız, Özdemir ve Demir (2019) tarafından yapılan “Ergenlerde Sosyal Medya Kullanımının Akademik Başarı ve Arkadaşlık İlişkilerine Etkisi” isimli araştırma sonuçlarına göre öğrenciler, sosyal medya kullanımının akademik başarılarını olumsuz etkilediğini ve daha az sosyal medya kullanımının akademik başarıyı arttıracaklarını söylemişlerdir.

5.2. ÖNERİLER

- ✓ Sosyal medyanın öğrenciler tarafından ders çalışırken, derse hazırlık yaparken, günlük olarak sosyal medya kullanma da dahil olmak üzere aşırı kullanımının sonuçları vardır. Özellikle dikkat, odaklanma süresi, öğrenme becerisi istisnasız olumsuz etkilenecektir.
- ✓ Lise öğrencileri 14-18 yaş grubu sosyal medya ve internetten tamamen uzak tutmak amaçlarımız arasında değil aksine yararlı ve doğru bir şekilde kullanmaları açısından onları bilinçlendirmek için okullarda konferans ve programlar uygulanabilir.
- ✓ Sosyal medya kullanım süresinin uzatılması akademik başarıya olumsuz etkisi açıktır. Bu süreçte kullanım süresi ve sıklığı sınırlandırmak oldukça önemlidir. Alanında uzman kişiler zaman yönetimi, akademik başarı konusunda seminerler düzenlenmesi yararlı olacaktır.
- ✓ Lise öğrencilerinin sosyal medya da çok fazla zaman geçirmelerinin önüne geçebilmek için sosyal-kültürel faaliyetler (spor, sanat, resim) arttırılabilir. Bilişim teknolojileri derslerinde sosyal medya ve internet kullanımı avantaj ve dezavantajları ile ilgi konulara yer verilmesi öğrenciler açısından yararlı olacağını düşünmekteyim.
- ✓ Ergenlerin sosyal medya aracılığı ile oluşabilecek hak ihlallerini ortadan kaldırmak için alandaki uzmanların eğitimleriyle bilinçlendirme yapılmalıdır.
- ✓ Eğitimciler, öğrencilerin iyi bir medya okuryazarı olmaları için lise eğitiminden önce veya lise eğitimindeki müfredat içinde medya okuryazarlığı becerilerinin geliştirmeleri öğrencileri bilinçlendirilmelidir.
- ✓ Aileler ise, çocukları için internet ve sosyal medyada geçirilen zamanı kontrol etmelilerdir. Aynı zamanda sosyal medya kullanımı konusunda bilgilennmeli, çocukların hangi zamanlarda, ne sıklıkla girdikleri konusunda takip etmelidir.
- ✓ Çocukların Dijital Dünyadaki Riskler Konusunda Farkındalık oluşturulmalıdır. Ebeveynlerin dijital güvenliği konusunda bilinçlenmeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ahioğlu, N. & Koç, İ., (2009). Çocukların eğitim hakkı ve sokak çocukları. Ö.Yıldız (Ed.), *Sokak çocuklarının ihmali ve istismarı*. Gaziantep Üniversitesi Yayını.
- Ahmed, S., Pokhrel, N., Roy, S., & Samuel, A. J. (2019). Impact of nomophobia: A nondrug addiction among students of physiotherapy course using an online cross-sectional survey. *Indian Journal of Psychiatry*, 61(1), 77-80.
- Akar, F. (2016). *Ergenlerin internet ve sosyal medya kullanım özellikleri ile internet kullanım amaçlarının çeşitli değişkenlerce incelenmesi*. Bozok Üniversitesi Uluslararası Bozok Sempozyumu.
- Akyüz, E. (2013). *Çocuk hukuku*. Pegem Akademi
- Allen, K. A., Ryan, T., Gray, D. L., Mcinerney, D. M., Waters, L. (2014). Social media use and social connectedness in adolescents: The positives and the potential pitfalls. *The Australian Educational and Developmental Psychologist*; 31(1): 18-31.
- Aral, N. & Kadan, G. (2020). *Technology and teachers in the preschool period*. M. Durnalı & E. Limon (Eds.). Enriching teaching and learning environments with contemporary technologies. İçinde (pp. 221-240). IGI Global.
- Baert, S., Vujić, S., Amez, S., Claeskens, M., Daman, T., Maeckelberghe, A., Omey, E., & De Marez, L. (2020). *Smartphone use and academic performance: Correlation or causal relationship?* *Kyklos*, 73(1), 22-46.
- Bayrak Çelik, S. (2020). Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının olumlu ve olumsuz etkileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(110), 365-377.
- Bedir, A. (2016). *Sosyal medya kullanımının üniversite öğrencilerinin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.

- Binali, R. (2015). *Lise öğrencilerinin kişilik özellikleri ile internet bağımlılığı ve akademik başarı durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Borak, N., Beki, A. (2021). Sosyal medya bağımlılığın lise öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkisi. *Toplumsal Politika Dergisi*, 2(1), 61-76.
- Bostancı, M. (2010). *Sosyal medyanın gelişimi ve iletişim fakültesi öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları* [Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Canidemir, A. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenme yaklaşımları ve başarı amaç yönelimlerinin akademik başarı ile ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Çelik, S. & Ulusoy, B. (2019). Bilgisayar oyunlarının ortaokul öğrencilerinin sosyal yaşamına etkisi. *The Journal of Social Science*, 5(3), 46-60.
- Duman, S. (2016). *Ergenlerin problemli internet kullanımı ile akademik başarı ve ertelemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Ektiricioğlu, C., Arslantaş, H. & Yüksel, R. (2020). Ergenlerde çağın hastalığı: Teknoloji bağımlılığı. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 29(1), 51-64.
- Elmacıoğlu, T. (2012). *Başarıda aile faktörü*. Yediveren Yayınları.
- Eraslan, L. (2018). *Sosyal medya ve algı yönetimi: Sosyal medya istihbaratına giriş*. Anı Yayıncılık.
- Eryılmaz, S. & Çukurluöz, Ö. (2018). Lise öğrencilerinin dijital bağımlılıklarının incelenmesi: Ankara ili Çankaya ilçesi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 889-912.

- Gencer, H. (2017). *Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalık davranışları ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gençdoğan, B., Bay, E. (2007). “*Erzurum’da Sokakta Çalıştırılan İlköğretim Öğrencilerinin Profili*”, 5. Sokakta Çalışan ve Yaşayan Çocuklar Sempozyumu, (Der.) Özkan Yıldız, Gaziantep Üniversitesi Yayını
- Giunchiglia, F., Zeni, M., Gobbi, E., Bignotti, E., & Bison, I. (2018). Mobile social media usage and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 82, 177-185.
- Gurbetoğlu, A. (2018). 25 Haziran 2024 tarihinde <http://agurbetoglu.com/files/2%ARA%C5%ETIRMA,20.> adresinden erişilmiştir.
- Güleç, V. (2018). Aile ilişkilerinin sosyal medyayla birlikte çöküşü. *e-journal of New Media/Yeni Medya Elektronik Dergi*, 2(2), 105-120.
- Güvendi, B., Tekkurşun- Demir, G. & Keskin, B. (2019). Ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık. *OPUS International Journal of Society Researchers*, 11(18), 1194-1217.
- Hari, J. (2022). *Çalınan Dikkat, Neden Odaklanamıyoruz?* (8.Baskı). Metis Yayınları.
- Hazar, M. (2011). Sosyal medya bağımlılığı ile ilgili alan çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32, 151-175.
- Iliomaki, L., Paavola, S., Lakkalo, M. & Kantasalo, A. (2016). *Digital competence an emergent boundary concept for policy and educational research*. *Education and Information Technologies*, 21(3), 655-679.

- İmprim, S. (2012). *The relationship among internet addiction, use of Facebook and academic performance* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fatih Üniversitesi.
- Junco, R. & Cotten, S. R. (2012). No A 4 U: *The relationship between multitasking and academic performance*. Computers & Education, 59(2), 505-514
- Kalbag, A. (2000). *Dünyayı Sarsan Ağ*, Ankara: TÜBİTAK.
- Kaplan, A. M. ve Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53(1), 59-68.
- Kar, B. (2015). *Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin interneti oyun ve sosyal ağ amaçlı kullanımları ile akademik başarılarının arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Karaduman, M. (2005). “*İnternet ve Gazetecilik*”, *Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya* (2. Baskı). IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Karayağız Muslu, G. & Bolışık, B. (2009). Çocuk ve gençlerde internet kullanımı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8 (5), 445- 450.
- Kaya, S. (2010). *İnternet kullanımının seviye belirleme sınavlarına (SBS) hazırlanan öğrencilerin başarıları üzerine etkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi.
- Kirschner, P. A ve Karpinski, A. C. (2010). Facebook and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 26 (1), 1237-1245.
- Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 231-238.

- Kumcağız, H., Özdemir, T. ve Demir, Y. (2019). Ergenlerde sosyal medya kullanım alışkanlıklarının akademik başarı ve arkadaşlık ilişkilerine etkisi. *International of Social Science Research*, 8(2), 1-17.
- O’Keeffe, G. S., Clarke-Pearson, K., Council on Communications and Media. (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics*; 127(4): 800-804.
- Odabaşı, Y., (2010), Tüketicilikte Dönüşümle. F. Odabaşı (Ed), *Bilgi ve İletişim, Teknolojileri Işığında Dönüşümler*. Nobel Yayıncılık.
- Onuk, Ö. (2007). *Müzik öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin öğretmenliğe güdülenmeleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki* [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Özdemir Uluç, F. (2008). *İlköğretim programında insan hakları*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Paul, L. L., & Lee, S. N. (2012). Impact of internet literacy, internet addiction symptoms, and internet activities on academic performance. *Social Science Computer Review* 30(4), 403-418.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun yokoluşu*. İmge Kitabevi
- Rouis, A., Limayem, G. ve Salehi-Sangai, Y. (2011). Impact of facebook usage on student’s academic achievement: Role of self regulation and trust. *Journal Of Research İn Educational Psychology*, 9(3), 961-994.
- Sarier, Y. (2016). Türkiye’de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: Bir meta analiz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 609-627.
- Sayar, K. ve Benli, S. (2020). *Dijital çocuk*. Kapı Yayınları.

- Seferoğlu, S. S. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*, Pegem Yayıncılık.
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z., & Demir, M. (2013). *İnternet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama*. Selçuk İletişim, 7(4), 23-32
- Toraman, M. (2013). *İnternet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarıları ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). 29 Eylül 2025 tarihinde [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407) adresinden erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). 5 Mayıs 2025 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2024-53638> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). 4 Mayıs 2025 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2024-54197&dil=1> adresinden erişilmiştir.
- Uçuş, Ş., & Şahin, A. E. (2012). Çocuk hakları sözleşmesine yönelik öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşleri. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 25-41.
- Ulusoy, N. (2012). *Sözcüklerdeki Sinema Sevgisi: New York'ta Beş Minare ve Çoğunluğun İnternet Sözlerine Yansıması*, T. Kara ve E. Özgen (Ed), Sosyal Medya –Akademi, Beta Yayınları.
- UNICEF. (2017). Dijital bir dünyada çocuklar.1 Mayıs 2025 tarihinde https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/SOWC_2017_SUM_TR.pdf adresinden erişilmiştir.

UNICEF. (2025).Dijital ortamda çocuk hakları ile ilgili genel yorum No:25. <https://www.unicef.org/turkiye/media/17626/file/Dijital%20Ortamlarda%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20ile%20%C4%B0lgili%20Genel%20Yorum%20No:%2025.pdf> adresinden erişilmiştir.

UNICEF. (2025). Dijital dünya ve çocuklar.

Uzun Özer, B. (2016). Bir grup lise öğrencisinde akademik erteleme davranışı: Sıklığı, olası nedenleri ve umudun rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(32),12-19.

Vaitsis, C., Stathakarou, N., Barman, L. Zary, N. & McGrath, C. (2016). Using competency- based digital open learning activities to facilitate and promote health professions education (OLAMED): A proposal. *JMIR Research Protocols*, 5(3), e143

Valkenburg, P. M., Peter, J. (2009). Social consequences of the internet for adolescents: A decade of research. *Current Directions in Psychological Science*; 18(1): 1-5.

Van Looy, A. (2016). Social media management: Technologies and strategies for creating business value. Switzerland: Springer.

Vural, Z.B.A ve Bat, M. (2010). *Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya*: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 20(5), 3348-3382.

We Are Social .(2025).4 Mayıs 2025 tarihinde <https://tr.linkedin.com/pulse/we-social-digital-2025-t%C3%BCrkiye-mustafa-aldemir-qbkvf>,adresinden erişilmiştir.

Woodhead, M. (2010). *A Handbook of children and young people's participation* B. P. Smith, & N. Thomas (Ed). Routledge.

- Wu, J., Mei, W., & Ugrin, J. C. (2018). Student cyberloafing in and out of the classroom in China and the relationship with student performance. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 21(3), 199-204.
- Yaman, E. & Sönmez, Z. (2015). *Ergenlerin siber zorbalık eğilimleri*. Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying, 2(1), 18-31.
- Yavuzer, H. (2005). *Gençleri anlamak*. Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Psikolojisi* (16.Basım). Remzi Kitabevi.
- Yeşilay. (2017).16 Haziran 2024 tarihinde <https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/teknoloji-bagimliliği> adresinden erişilmiştir.
- Yılmaz, B. (2022). Ortaöğretim öğrencilerinin dijital oyun oynama motivasyonları ve oyun oynama davranışlarının farklı zamanlarda incelenmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 23(2), 121-129.
- York, T. T., Gibson, C., & Rankin, S. (2015). Defining and measuring academic success. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 20(5), 1-20.
- Yurttaş, O.G. (2013). *İnternet kullanımının alışkanlıkları açısından ilköğretim 5.-6.-7.-8. sınıf öğrencilerinin durumu – internet kullanımı ile ilgili ailelerin değerlendirmeleri*. [Yüksek Lisans Tezi]. Başkent Üniversitesi.
- Yücelten, E. (2016). *Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığının bağlanma stilleri ile ilişkisinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi.

EKLER

EK-1 : Anket Formu

Değerli Öğrencilerimiz,

Bu anketin uygulanmasındaki amaç, sosyal medya kullanımının Lise öğrencilerinin akademik başarısına etkisini araştırmaktır. Ankete vereceğiniz samimi ve doğru yanıtlar, araştırma bulgularının gerçeğe uygunluk derecesini yükseltecektir. Yanıtlarınız gizli tutulacak ve bireysel değerlendirme yapılmayacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Bilgilendirme Notu: Kullanıcılarına yazılı, görsel ve sesli olarak iletişim, bilgi paylaşma ve sosyal etkileşim olanağı sağlayan, youtube, whatsapp, instagram, facebook, twitter, linkedln, bloglar, snapchat, tik tok, pinterest, messenger, discord vb. tüm online platformlara *sosyal medya* denir.

1-Yaşınız:

2-Cinsiyetiniz: () Kız () Erkek

3-Annenizin eğitim düzeyi:

() Okur-yazar değil

() İlkokul

() Lise

() Üniversite

4-Babanızın eğitim düzeyi:

() Okur-yazar değil

() İlkokul

() Lise

() Üniversite

5-Ailenizin gelir durumu nedir?

() 17 binden az

() 17 bin-35 bin arası

() 35 bin-55 bin arası

- ()55 bin- 75 bin arası
- ()75 bin-95 bin arası
- ()95 bin ve üzeri

6-Nerede kalıyorsunuz?

- () Ailemin yanında
- ()Akrabalarımın yanında
- ()Yurtta

7-Öğrenim gördüğünüz lise

- () Giresun Fen Lisesi
- ()Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi
- () Atatürk Anadolu Lisesi

8-Kaçıncı sınıftasınız?

- ()9
- ()10
- ()11
- ()12

9-Şu anki genel not ortalamanız?

- ()25-44
- ()45-54
- ()55-64
- ()65-74
- ()75-84
- ()85-94
- () 95-100

10-Kaç yıldır akıllı telefon kullanıyorsunuz?.....(Sadece rakamla yazınız)

11-Kullandığınız internet paketi kaç gigabayt (GB)tır?..... (Sadece rakamla yazınız)

12-İnternete en rahat nereden ulaşıyorsunuz?

- ()Evdeki kablosuz interneti kullanıyorum
- ()Yurttaki kablosuz interneti kullanıyorum
- ()Telefonumun internet paketini kullanıyorum

13-İnternete en çok hangi araçla bağlanıyorsunuz?

()Akıllı telefon

()Tablet

()Bilgisayar

14-Günde ortalama kaç saat internet kullanıyorsunuz?

()Günde 1 saatten az

()Günde 1-3 saat

()Günde 4-6 saat

()Günde 7-9 saat

()Günde 10 saat ve üzeri

15-İnterneti hangi amaçlarla kullanıyorsunuz? İlk üçünü (1,2,3 şeklinde) sıralayınız;

()Online oyun oynamak

()Sosyal medyaya girmek

()Vakit geçirmek

()Alışveriş yapmak

()Derslerime yardımcı kaynaklar araştırmak

()Eğlenmek

()Merak duyduğum konuları araştırmak

()Diğer...

16-Kaç yıldır sosyal medya kullanıyorsunuz? (Sadece rakamla yazınız)

17-Sosyal medyada en çok hangi uygulamaları kullanıyorsunuz? İlk üçünü (1,2,3 şeklinde) sıralayınız;

()Youtube

()İnstagram

()X (Twitter)

()Tik tok

()Discord

()Whatsapp

()Facebook

()Snapchat

() Messenger

() Diğer.....

18-Sosyal medyayı günde ortalama kaç saat kullanıyorsunuz?

() Günde 1 saatten az

() Günde 1-3 saat arası

() Günde 7-9 saat arası

() Günde 4-6 saat arası

() Günde 10 saat ve üzeri

19-Sosyal medyayı hangi amaçlarla kullanıyorsunuz? İlk üçünü (1,2,3 şeklinde) sıralayınız;

() Siyasi/ideolojik fikirlerimi paylaşmak

() Kişisel paylaşım yapmak (video, fotoğraf)

() Merak ettiğim konularda araştırma yapmak

() Arkadaşlarla sohbet etmek

() Alışveriş yapmak

() Gündemi takip etmek

() Film izlemek

() Müzik dinlemek

() Vakit geçirmek

() Eğlenmek

() Diğer....

20-Sosyal medyada kaç hesabınız var?.....(Sadece rakamla yazınız)

21-Sosyal medyada çok zaman geçirdiğinizi düşünüyor musunuz?

() Evet

() Kısmen

() Hayır

22-Sosyal medyada zaman geçirmenin okul başarınızı olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz?

() Evet

() Kısmen

() Hayır

23-Ders dinlerken dikkatiniz dağınık ve odaklanmada sorun yaşar mısınız?

- () Genellikle yaşıyorum
- () Ara sıra yaşıyorum
- () Hiç yaşamam

24- Derslere ne sıklıkla dersin gerektirdiği ödevleri yaparak gelirsiniz?

- () Genellikle yaparım
- () Ara sıra yaparım
- () Genellikle ertelerim
- () Yapmayı unuturum
- () Yapmaya vakit bulamam
- () Hiç yapmam.

25-Günde kaç saatinizi ders çalışmaya ayırıyorsunuz?

- () Sadece sınav haftası çalışırım
- () Sınavdan bir iki hafta önce çalışmaya başlarım.
- () Günde 1 saatten az
- () Günde 1-2 saat
- () Günde 3-4 saat
- () Günde 4 saat üzeri

26-Ders çalışma esnasında sosyal medya kullanır mısınız?

- () Evet(Cevabınız evet ise 27.soruya geçin)
- () Hayır

27-Ders çalışma esnasında ne sıklıkta sosyal medya kullanırsınız?

- () Çok sık
- () Bazen
- () Nadiren

28-Ders çalışma esnasında en çok hangi amaçla sosyal medyayı kullanıyorsunuz?

İlk üçünü (1,2,3 şeklinde) sıralayınız

- () Mesaj gönderme
- () E-posta gönderme
- () Ders amaçlı olmayan içerik arama
- () Ders amaçlı içerik arama
- () Telefonla konuşma

()Instagram

()Facebook

() Diğer.....

29-Ders çalışma esnasında sosyal medya kullanımınızın ders çalışmanızı genel olarak olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz?

()Evet

()Hayır (Cevabınız Hayır ise 31. soruya geçin)

30-Sosyal medya kullanımınızın ders çalışmanızı olumsuz etkilemesini düşünmenizin nedenlerinden ilk üçünü (1,2,3 şeklinde) sıralayınız;

()Ders çalışmaya yeteri kadar zaman ayırmamı engelliyor.

()Ödevleri zamanında yetiştirmemi engelliyor.

()Sınavlara yeteri kadar zaman ayırmamı engelliyor.

()Ders çalışmaya odaklanmamı engelliyor.

()Ders çalışmaya olan ilgimi azaltıyor.

()Uyku düzenimi bozduğu için yorgunluk yapıyor.

()Diğer.....

31-Mezun olduktan sonra ne yapmak istediğinizi biliyor musunuz?

()Kesinlikle biliyorum

()Kararsızım

()Pek düşünmedim

